



Azərbaycan Respublikası
DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİ

Azərbaycan Respublikası
Dövlət Dömrük Komitəsinin
“21” yanvar 2026-cı il tarixli
3-33/036S nömrəli Sərəncamı ilə
təsdiq edilmişdir

Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsinin vahid **METODİKASI**

Yanvar 2026 redaksiyası

Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsinin vahid

Metodikası

Mündəricat

Ümumi müddəalar

1.	Gömrük dəyəri və qiymət anlayışları.....	3
2.	Gömrük dəyərinin konsepsiyası, formalaşdırma mənbələri, məqsədi və prinsipləri.....	3
3.	Gömrük dəyərinin formalaşdırılmasında “Incoterms” şərtlərinin xüsusiyyətləri.....	5
4.	Gömrük dəyərində endirimlərin tətbiqi xüsusiyyətləri.....	6
5.	Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsulları üzrə tələb olunan sənədlər, gömrük dəyərində daxil edilən və daxil edilməyən elementlər, üsulların ardıcılığı, icra mexanizmləri və nümunələr.....	8
6.	Royalti, lisenziya və sair bu qəbildən olan ödənişlərinin gömrük dəyərində daxil edilməsi.....	34
7.	Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsulları üzrə xarici ticarət iştirakçılarının, əmtəə və sövdələşmə xüsusiyyətlərinin təsnifatlaşdırılması.....	35
8.	Malların gömrük dəyərində düzəlişlərin edilməsi qaydaları.....	35

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Metodika Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi (bundan sonra-Məcəllə) və “Gömrük Tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun (bundan sonra-Qanun) tələbləri nəzərə alınmaqla hazırlanmışdır və gömrük orqanlarına bəyan edilmiş malların gömrük dəyərinin düzgünlüyünün araşdırılması, o cümlədən ona düzəlişlərin edilməsi ilə bağlı icraatı tənzimləyir.

1.2. Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların gömrük dəyəri 1994-cü il Tariflər və Ticarət üzrə Baş Sazişin (GATT) VII maddəsi ilə müəyyən edilmiş prinsiplər və GATT-ın VII maddəsinin Tətbiq edilməsinə dair Razılaşmaya dair ümumi qaydalar əsasında müəyyən edilir.

1.3. Gömrük işinə dair qanunvericilik aktlarında bu Metodika ilə müəyyən edilmiş qaydalardan fərqli qaydalar olduqda, həmin qanunvericilik aktları tətbiq edilir.

2. Gömrük dəyəri və qiymət anlayışları

2.1. **Gömrük dəyəri** – “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq advalor gömrük rüsumu dərəcəsinin tətbiqi məqsədi ilə müəyyən edilən dəyərdir.

2.2. **Nominal dəyər** – malların istehsalına çəkilən xərclərin toplanması nəticəsində bəlli olan və müəyyən bir başlanğıc nöqtəsi baxımından malın qiymətini əks etdirən dəyərdir.

2.3. Bu Metodikada nominal dəyər gömrük dəyərinin 4, 5 və 6-cı üsulları ilə müəyyən edilməsi zamanı və “malın ədalətli/normal qiyməti” təsnifatında istifadə edilir.

2.4. **Bazar qiyməti** - malın tələblə təklifin qarşılıqlı təsiri nəticəsində təşəkkül tapan qiymətidir.

2.5. **Malın “ədalətli/normal” qiyməti** – gömrük sisteminin təsnifatında əks olunan, malların sövdələşmə qiymətləri, o cümlədən nominal dəyərlər və bazar qiymətləri əsasında formalaşan dəyər göstəricisidir.

3. Gömrük dəyərinin konsepsiyası, formalaşdırma mənbələri, məqsədi və prinsipləri

3.1. Bu Metodikada gömrük dəyərinin konsepsiyası iki yanaşma metoduna əsaslanır:

- “faktiki ödənilmiş və ya ödənilməli olan qiymət” - GATT (Tariflər və Ticarət üzrə Baş Sazişi)¹;

¹ Qeyd: 1979-cu ildə GATT-ın himayəsi altında çoxtərəfli ticarət danışıqlarının Tokio Raundu çərçivəsində GATT-nin VII maddəsinin “Gömrük məqsədləri üçün malların qiymətləndirilməsi”nin tətbiqi haqqında Saziş imzalandı. Bu Saziş gömrük dəyərini idxal ölkələrinə ixrac məqsədi ilə satılarkən malların qiymətində əlavə ödənişləri nəzərə almaqla, faktiki ödənilmiş və ya ödənilməli olan qiymət kimi müəyyən edilir. Daha sonra 1994-cü ildə GATT-ın VII maddəsinin tətbiqi ilə bağlı Saziş (Mərakeş Sazişi) imzalanmışdır.

- “malın ədalətli/normal qiyməti” – Brüssel Sazişi².

2.2. Gömrük dəyəri formalaşma mənbələri aşağıdakılardan ibarətdir:

2.2.1. Xarici ticarət iştirakçıları tərəfindən təqdim olunmuş aşağıdakı məlumatlar əsasında gömrük dəyəri formalaşır:

- 2.2.1.1. Müqavilədə, onun əlavəsində, sifariş vərəqəsində göstərilən qiymətlər;
- 2.2.1.2. Təqdim edilmiş qiymət cədvəlləri;
- 2.2.1.3. İxrac gömrük bəyannaməsi;
- 2.2.1.4. Daşınma və sığorta xərclərini, o cümlədən malların təchizatı ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə qədər faktiki ödənilmiş və ya ödəniləcək xərcləri əks etdirən sənədlər;
- 2.2.1.5. Əvvəlcədən bəlli olan satış qiymətləri əsasında daxili hesab-fakturalar (o cümlədən elektron qaimə-fakturalar) və yaxud tender müqaviləsində əks olunan qiymətlər;
- 2.2.1.6. Beynəlxalq ticarət indeksləri, birja kotirovkaları, hərrac və kataloq qiymətləri;
- 2.2.1.7. İstehsalçı və yaxud malları realizə edən tərəfindən mallara dair dərc olunmuş preskurant qiymətləri.

2.2.2 Gömrük orqanları tərəfindən əldə edilmiş aşağıdakı məlumatlar əsasında gömrük dəyəri formalaşır:

- 2.2.2.1. Beynəlxalq və milli kataloqlarda (beynəlxalq ticarət indekslərinin təsnifatı, “Qiymət-Daycest” kataloqu və s.) olan qiymətlər;
- 2.2.2.2. Avtomatlaşdırılmış Risk Analiz Sistemində (bundan sonra - ARAS) olan qiymətlər;
- 2.2.2.3. Gömrük statistikasına üzrə dərc edilmiş analitik məlumatlarda əks edilən qiymətlər;
- 2.2.2.4. Sorğuya uyğun olaraq (istehsalçı, göndərən ölkənin gömrük xidməti və s.) cavablandırılmış sənədlərdə əks olunan qiymətlər;
- 2.2.2.5. Vergi Xidmətinin elektron sistemindən əldə edilmiş məlumatlar;
- 2.2.2.6. Digər dövlət orqanlarından əldə edilmiş məlumatlar.

2.3. Gömrük dəyərinin məqsədi aşağıdakılardır:

- 2.3.1 gömrük ödənişlərinin (gömrük rüsumları və vergilərin) hesablanma bazasının müəyyən edilməsi;
- 2.3.2 valyuta nəzarətinin həyata keçirilməsi;
- 2.3.3 malların ticarəti ilə bağlı tarif tədbirlərinin tətbiq edilməsi;
- 2.3.4 xarici ticarətin gömrük statistikasının aparılması.

2.4. Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi (gömrük dəyərləndirilməsi) beynəlxalq təcrübədə qəbul olunmuş aşağıdakı ümumi prinsiplərə əsaslanır:

- 2.4.1. obyektiv, dəqiq, kəmiyyəti müəyyən oluna bilən və sənədlərlə təsdiq olunmuş məlumatlara əsaslanması;

² Qeyd: 1950-ci ildə Brüsseldə Gömrük Dəyərinin Müəyyənləşdirilməsi üzrə Vahid Sistem yaradılması haqqında Konvensiya imzalandı. Bu Konvensiyaya görə gömrük dəyəri malın ədalətli qiyməti, yəni açıq bazarda mükəmməl rəqabət şəraitində müstəqil alıcılar və satıcılar arasında müəyyən edilən qiymətdir. Bu qiymət “Incoterms” CIF (CIP) çatdırılma şərtlərinə əsasən müəyyən edilməlidir ki, bu da malın minimal dəyərinin, sığortanın və daşınma xərclərinin qiymətə daxil edilməsini nəzərdə tutur. Brüssel Konvensiyasında müəyyən edilmiş metodologiyaya görə, normal qiymətin mənbəyinə heç bir maliyyə, komməriya və ya digər münasibətlərin təsirinə məruz qalan əmil olmamalıdır.

- 2.4.2. heç bir halda malların gömrük dəyərinin süni şəkildə şişirdilməsi hesabına artıq gömrük ödənişlərinin tutulmasına xidmət etməməsi;
- 2.4.3. malların gömrük dəyərinin süni olaraq azaldılmasının nəticəsi olan inhisarçılıq və haqsız rəqabət şəraitindən ticarətin qorunması;
- 2.4.4. bütün göndərilmə mənbələrinə münasibətdə eyni qaydada tətbiq olunması və antidempinq tədbiri kimi istifadə edilməməsi;
- 2.4.5. beynəlxalq kommertiya təcrübəsinə zidd olmayan bərabər hüquqlu və sadələşdirilmiş üsullara əsaslanması, formal xarakterli prosedurların minimuma endirilməsi, malların gömrük rəsmiləşdirilməsinin sürətləndirilməsinə şərait yaratması;
- 2.4.6. gömrük dəyərləndirilməsi zamanı əldə edilmiş dövlət və kommertiya sirri, habelə qanunla qorunan digər konfidensial məlumatların açıqlanmaması;
- 2.4.7. şəffaf və dəqiq olması, biznes subyektlərində malların gömrük dəyərləndirilməsinin düzgün aparıldığına inam yaratması.

3. Gömrük dəyərinin formalaşdırılmasında “Incoterms” şərtlərinin xüsusiyyətləri

3.1. Gömrük dəyəri idxal əməliyyatlarında CİP (CİF) qiymətlərinə, ixrac əməliyyatlarında isə FOB (FCA və FAS) qiymətlərinə uyğunlaşdırılır.

3.2. Bəyanətmə zamanı aşağıdakı cədvəldə qeyd edilən xərclər ayrıca təqdim edilmiş ödəniş sənədlərinə və yaxud gömrük orqanlarında təsdiq edilmiş xərclər təsnifatına uyğun olaraq gömrük dəyərində nəzərə alınmalıdır:

Xərclər	EXW	FCA	FAS	FOB	CFR (CPT)	CİP (CİF)	DAP	DDU	DDP
çatdırılma şərtinə uyğun bəyan edilmiş malın dəyəri	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Göndərən ölkədə yükləmə-boşaltma xərcləri	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ekspeditor/bəyannaməçi xidmətinin xərcləri	x	x	x	x	x	x	x	x	x
daxili sığorta	x	x	x	x	x	x	x	x	x
göndərən ölkənin ərazisində olan anbara qədər daşınma xərcləri		x	x	x	x	x	x	x	x
sərhədə qədər (liman xərcləri daxil olmaqla) daşınma xərcləri			x	x	x	x	x	x	x
gəmiyə yüklənmə xərcləri				x	x	x	x	x	x
təyinat ölkəsində olan coğrafi nöqtəyə (limana) qədər daşınma					x	x	x	x	x
Sərhəddə yükləmə-boşaltma xərcləri					x	x	x	x	x
beynəlxalq daşınma (fraxt) üzrə sığorta xərcləri						x	x	x	x
təyinat ölkəsinin daxilində olan anbara qədər çatdırılma xərcləri							x	x	x
Təyinat ölkəsində yükləmə-boşaltma xərcləri								x	x
idxal ölkəsinin gömrük xərcləri									x

3.3. “Incoterms” şərtlərinə uyğun olaraq daşınma növlərinin təsnifatlaşdırılması aşağıdakı cədvələ uyğun aparılır:

“Incoterms” daşınma şərtinin qısa adı	Su nəqliyyatı	Avtomobil nəqliyyatı	Dəmir yolu nəqliyyatı	Hava nəqliyyatı	Kombine edilmiş daşınma
EXW	X	X	X	X	X
FCA	X	X	X	X	X
FAS	X	-	-	-	-
FOB	X	-	-	-	-
CFR	X	-	-	-	-
CİF	X	-	-	-	-
CPT	X	X	X	X	X
CİP	X	X	X	X	X
DAP	X	X	X	X	X
DDU	X	X	X	X	X
DDP	X	X	X	X	X

3.4. Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi məqsədilə “Incoterms” şərtlərinə uyğun idxal yeri dedikdə:

3.4.1. hava daşımaları üçün - təyinat hava limanı və ya Azərbaycan Respublikasının ərazisində malları daşıyan hava gəmisinin endiyi və malların boşaldığı birinci hava limanı;

3.4.2. dəniz və çay daşımaları üçün - Azərbaycan Respublikasının ərazisindəki ilk boşaltma limanı və ya yenidən yükləmə limanı;

3.4.3. digər nəqliyyat növləri ilə daşımalar üçün - malların marşrutu üzrə Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədində buraxılış məntəqəsinin yeri;

3.4.4. poçt vasitəsilə çatdırılan mallar üçün - beynəlxalq poçt mübadiləsi məntəqəsi.

3.5. Çatdırılma ödənişsiz, rezident və ya alıcının şəxsi nəqliyyat vasitəsi ilə həyata keçirilmişdirsə bir qayda olaraq, gömrük dəyərinə müvafiq nəqliyyat növləri üzrə yüklərin daşınması dövründə qüvvədə olan tariflər əsasında hesablanmış daşınma xərclərinin məbləğinin daxil edilməsi tövsiyyə edilir.

3.6. Müqavilədə malların daşınma şərtlərinin CİP, CPT, CFR, CİF, DDP, DDU olması nəzərdə tutulduqda və malların invoys dəyərinə malların təyinat yerinə çatdırılması xərcləri daxildirsə xərclərin daşınma hissəsi sövdələşmə qiymətində ayrıca göstərməlidir. Xərclər ayrı-ayrılıqda göstərilmədikdə gömrük orqanı bəyannaməçidən xərclərin təfsilatını təsdiqedicə sənədlər əsasında təqdim edilməsi və gömrük bəyannaməsinə əlavə edilməsini tələb edə bilər.

4. Gömrük dəyərində endirimlərin tətbiqi xüsusiyyətləri

4.1. Beynəlxalq ticarət əlaqələrində endirimlər alqı-satqı sənədlərində əks olunmuş və ya müxtəlif sövdələşmə tiplərinə görə gizli şəkildə təqdim edilən bonuslar, debitor-kreditor maliyyə borclarının silinməsi, xərclərin təyinatının dəyişdirilməsi, barter, nümunə və ya reklam təyinatlı və s. endirimlərdən ibarətdir.

4.2. Endirimlər təsir dairəsinə görə iki cür olur:

- 4.2.1 mal vahidinə tətbiq edilən marja³ endirimləri (distribüter, diler, partnyor, malın həcminə və ya miqdarına verilən, mövsümi və müddətli);
- 4.2.2 ticarət-kommersiya endirimləri (ödəniş üsuluna görə, birdəfəlik, bəzi xərclərin evəzlənməsi məqsədi ilə verilən bonuslar).
- 4.3. Gömrük dəyərində münasibətdə endirimlər yalnız bilavasitə mal vahidinə marja nisbətində uyğun tətbiq ediləndə nəzərə alınır, ticarət-kommersiya endirimləri isə gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi zamanı qiymət əmələgəlmə amili kimi çıxış edə bilməz⁴.
- 4.4. Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi zamanı endirimlərin nəzərə alınması tələb olunan mütləq kriteriyalar aşağıdakılardır:
- 4.4.1. distribüter endirimlərində:
- 4.4.1.1. mal satan həmin malın istehsalçısı olmalıdır;
- 4.4.1.2. qiymət preskurantı alqı-satqı sənədlərinə əlavə olunmalıdır;
- 4.4.2. diler endirimlərində:
- 4.4.2.1. mal satan həmin malın istehsalçısı və yaxud distribüteri olmalıdır;
- 4.4.2.2. qiymət cədvəli mütləq şəkildə alqı-satqı sənədlərinə əlavə olunmalıdır;
- 4.4.3. partnyor endirimlərində:
- 4.4.3.1. qiymət cədvəli alqı-satqı sənədlərinə əlavə olunmalıdır;
- 4.4.4. malın kəmiyyətinə görə endirimlərdə:
- 4.4.4.1. həcm və ya miqdara görə edilən endirim cədvəl şəklində alqı-satqı sənədlərinə əlavə edilməlidir;
- 4.5. Mal vahidinə tətbiq edilən endirimlər beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş ağlabatan faiz nisbətində (malın maya dəyərindən aşağı olmamaq və ticarət əlavəsinin (marjanın) nisbətində uyğun olmaq şərti) gömrük dəyərində nəzərə alın bilər.
- 4.6. Təklif edilən endirimlərin ticarət məqsədi (dövriyyənin artırılması, bazar payının yüksəldilməsi, miqdar – qiymət nisbəti və s.) aydın olmalıdır və müvafiq sənədlərdə (əvvəlcədən bağlanmış müqavilələr və s.) əks etdirilməlidir.

5. Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsulları üzrə tələb olunan sənədlər, gömrük dəyərində daxil edilən və edilməyən elementlər, üsulların ardıcılığı, icra mexanizmləri və nümunələr

5.1. Sövdələşmə qiyməti üsulu (1-ci üsul)

Mahiyəti

³ Marja: İqtisadiyyat və maliyyə sahələrində müxtəlif mənalarda istifadə olunan bir termindir, əsasən fərq, ya da mənfəət nisbəti (satış qiyməti ilə xərclər arasındakı fərq) kimi anlaşılır. Məsələn, ticarətdə bu, alış və satış qiyməti arasındakı fərq, bankda isə verilən və cəlb olunan kreditlər üzrə faiz dərəcələri arasındakı fərq ola bilər.

⁴ Nümunə: Ödəniş üsuluna görə endirim ("skonto" endirim) malın dəyərinin əvvəlcədən ödəniş edilməsinə görə və yaxud tam dəyərinin avans şəklində bank hesabına köçürülməsinə görə verilir. Mahiyyəti sövdələşmə zamanı malın alışına təminat verilməsi üçün bank qarantiyalarından və ya ssudalardan istifadəsinin əvəz edilməsidir. Bu əməliyyat alıcı və ya satıcının bank xərclərinin azalmasına və malın satış dəyərinin maksimum 2%-ə qədər endirimlərində əks olunmaqla bank ssuda və qarantuya xərclərinə bərabərləşir. Mənasından görüldüyü kimi malın qiymət əmələgəlmə indeksinə daxil olmadığından malın gömrük dəyərinin formalaşdırılmasında nəzər alınmır.

Distribüter endirimi – faktiki olaraq istehsalçı müəssisənin malın sonrakı satış xərclərindən qurtulması, yəni anbarlaşma, reklam, brend xərcləri və satışın təşkili xərclərindən ibarətdir. Xərclər bilavasitə malın qiymətinə daxil olduğundan bu növ endirimlər malın gömrük dəyərinin formalaşdırılmasında nəzərə alınır.

5.1.1. Azərbaycan Respublikasının "Gömrük tarifi haqqında" Qanununa uyğun olaraq gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün əsas üsul idxal olunan malların sövdələşmə qiymətinə əsaslanır. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyəri bu Qanunun 13.2-ci maddəsinə müvafiq qiymət tənzimlənməsi aparılmaqla, Azərbaycan Respublikasına ixrac məqsədi ilə satılan mallar üçün alıcı tərəfindən satıcıya və ya onun xeyrinə faktiki olaraq ödənilmiş və ya ödənilməli olan qiymət sövdələşmə qiymətidir.

5.1.2. Satış sövdələşməsinin olmaması səbəbindən gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda digər qiymətləndirmə üsullarına keçilməlidir.

5.1.3. Gömrük dəyərini təsdiq etmək üçün təqdim edilən sənədlər yoxlanılarkən həmin sənədlərin bir-biri ilə əlaqəli göstəricilərinin uyğunluğu diqqətlə yoxlanılmalı, uyğunsuzluq aşkar olunarsa gömrük dəyərinin 1-ci, yeni sövdələşmə qiyməti üsulu tətbiq edilə bilməz.

5.1.4. Gömrük dəyərinə düzəlişlər yalnız obyektiv və ölçülə bilən məlumatlar əsasında həyata keçirilməlidir:

5.1.4.1. əlavə ödənişlər təsdiqedicə sənəd əsasında bəyan edilməyib, lakin malın qiymətinə daxil edilib;

5.1.4.2. əlavə xərclərin alıcı tərəfindən ödənilədiyi bəyan edilib, lakin gömrük dəyərinə əlavə edilməyib.

5.1.5. Aşağıda sadəlanan hallar baş verdikdə, qiymətləndirilən malların 1-ci üsulla deyil, ardıcıl olaraq digər üsullarla gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi həyata keçirilir:

5.1.5.1. satış sövdələşməsi mövcud olmadıqda və ya müqavilənin predmeti alqı-satqı olmadıqda;

5.1.5.2. gömrük nəzarətinin formaları üzrə həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində gömrük orqanına təqdim edilmiş sənədlərdə malın dəyərinin düzgün əks olunmadığı aşkar edildikdə;

5.1.5.3. malın istehsal komponentlərinin (xammal) dəyəri malın öz dəyərini üstələdikdə;

5.1.5.4. hər hansı əlaqəlilik amilinin qiymətə təsir halları aşkar edildikdə;

5.1.5.5. gömrük dəyəri bəyan edilərkən bəyannaməçinin istifadə etdiyi məlumatlar təsdiqedicə sənədlərlə təmin edilmədikdə;

5.1.5.6. ARAS əsasında gömrük dəyəri və ya onun müəyyən edilməsi üsulunun düzgün bəyan edilməməsi faktı aşkarlanarsa;

5.1.5.7. gömrük orqanlarına təqdim edilmiş sənədlərin təhlili nəticəsində satışın həyata keçirilməsi və ya malların qiymətinin formalaşması həmin mallara münasibətdə dəyəri obyektiv şəkildə müəyyən edilə bilməyən hər hansı şərt və ya öhdəliklərdən asılı olduğu müəyyən edildikdə (malların sövdələşmə qiymətini ifadə edən pul vahidinin sərbəst dönərli valyutalar məzənnələrində kəskin dəyişikliklər qeydə alındıqda, malların özünəməxsus xüsusiyyətləri, o cümlədən mal təchizatına dair kommərsiya şərtləri sənədlərdə tam və dolğun ifadə olunmadıqda, mənfəətin bir hissəsinin sövdələşmədən kənar, dolayısı yolla satıcıya ödənilməsi faktı aşkar edildikdə, üçüncü tərəfin vasitəsi ilə maliyyələşdirmə halları müəyyən edildikdə və qiymətə təsiri obyektiv şəkildə ölçülə bilən iqtisadi amillərin mövcud olduğu hallar müəyyən edildikdə).

Tələb olunan sənədlərin siyahısı

5.1.6. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün 1-ci üsul üzrə tələb olunan sənədlərin siyahısı bu Metodikanın 1 sayılı Əlavəsində göstərilmişdir.

5.1.7. Gömrük dəyərini təsdiq edən sənədlərdə aşağıdakı məlumatlar əks olunmalıdır:

- 5.1.7.1. satıcı və alıcının ətraflı rekvizitləri;
- 5.1.7.2. çatdırılma şərtləri;
- 5.1.7.3. hər bir mal vahidinin qiyməti və malın ümumi dəyəri göstərilməklə malların siyahısı;
- 5.1.7.4. tələb olunan imzalar və möhürlər;
- 5.1.7.5. sənədlərin aid olduqları müqavilənin təfərrüatları;
- 5.1.7.6. malların dəyərinə endirimlər olduqda müqavilədə və hesab-fakturada onların növü, məqsədi və təyinatı;
- 5.1.7.7. sövdələşmənin xüsusiyyəti (alqı-satqı əməliyyatı, konsiqnasiya, komisiyon, icarə, lizinq müqaviləsi və s.);
- 5.1.7.8. malların ətraflı təsviri (malların istehsalçısı, ticarət nişanı, artikul nömrəsi, modeli və s.);
- 5.1.7.9. malların həcmi (miqdarı);
- 5.1.7.10. malın texniki və keyfiyyət göstəricilərinə dair məlumatlar;
- 5.1.7.11. mallara dair zəmanət şərtləri;
- 5.1.7.12. satıcı və alıcı arasındakı mübahisələrin həlli qaydası və yeri (arbitraj şərtləri);
- 5.1.7.13. ödəniş şərtləri və müddətləri;
- 5.1.7.14. faktiki olaraq ödənilmiş və ya ödənilməli olan qiymətə əlavə hesablamalar olduğu təqdirdə onların təfsilatı;

Daxil edilən elementlər

5.1.8. Sövdələşmə qiyməti üsulundan istifadə edilərkən aşağıdakı xərclər əvvəlcədən daxil edilməmişdirsə ona daxil edilir:

- 5.1.8.1. İxrac məqsədilə göndərilən malların yükləndiyi ilk məntəqədən Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə, hava limanına və ya digər idxal yerinə çatdırılması xərcləri:
 - 5.1.8.1.1. nəqliyyat xərcləri;
 - 5.1.8.1.2. malların yüklənməsi, boşaldılması, yenidən yüklənməsi və yenidən boşadılması xərcləri;
 - 5.1.8.1.3. sığorta məbləği;
- 5.1.8.2. alıcının çəkdiyi xərclər:
 - 5.1.8.2.1. malların satın alınması ilə bağlı alıcını təmsil edən nümayəndəsinə malın alınması ilə əlaqədar komisiyon xərcləri istisna olmaqla, digər komisiyon və broker mükafatlandırılmaları;
 - 5.1.8.2.2. idxal edilmiş malların gömrük məqsədləri üçün bir hissəsi hesab edildikdə konteynerlərin və (və ya) digər təkrar istifadə edilə bilən qabların dəyəri (əgər XİFMN-ə uyğun olaraq onlar qiymətləndirilən mallarla bütövlükdə nəzərə alınarsa);
 - 5.1.8.2.3. qablaşdırmanın dəyəri, o cümlədən qablaşdırma materialları və işlərinin dəyəri;

- 5.1.8.3. qiymətləndirilən malların ixracı üçün istehsalı və satışı ilə əlaqədar istifadə üçün birbaşa və ya dolayısı ilə alıcı tərəfindən pulsuz və ya güzəştli qiymətlə verilmiş aşağıdakı mal və xidmətlərin dəyərinin müvafiq hissəsi:
- 5.1.8.3.1. xammal kimi qiymətləndirilən malların tərkibinə daxil olan materiallar, hissələr, yarımfabrikatlar və digər komponentlər;
 - 5.1.8.3.2. qiymətləndirilən malların istehsalında istifadə olunan alətlər, ştamplar, qəliblər və digər oxşar əşyalar;
 - 5.1.8.3.3. qiymətləndirilən malların istehsalında istifadə olunan materiallar (sürtkü, yanacaq və s.);
 - 5.1.8.3.4. Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənar hazırlanmış və qiymətləndirilən malların istehsalı üçün bilavasitə zəruri olan mühəndislik tədqiqatları, inkişaf işləri, dizayn, dekorasiya, eskiz və çertyojlar;
- 5.1.8.4. qiymətləndirilən malların satışının şərti kimi alıcının bilavasitə və ya dolayısı ilə ödəməli olduğu əqli mülkiyyət obyektlərindən istifadəyə görə lisenziya, royalti və digər ödənişlər;
- 5.1.8.5. Azərbaycan Respublikasının ərazisində qiymətləndirilən malların hər hansı sonrakı satışından, sərəncam verilməsindən və ya istifadəsindən satıcıya çatan və çatmalı olan gəlir hissəsinin məbləği.

Daxil edilməyən elementlər

- 5.1.9. Mallar üçün ödənilmiş və ya ödənilməli olan qiymətdən ayrı müəyyənləşdirilmiş aşağıdakı xərclər gömrük dəyərində daxil edilmir:
- 5.1.9.1. qiymətləndirilən malların Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə idxalından sonra həyata keçirilən sənaye qurğuları, maşın və ya avadanlıqlar kimi malların tikintisi, quraşdırılması, montajı, saxlanması, istismara zəmanət, haqqı ödənilən servis xərcləri;
 - 5.1.9.2. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə daxil olduqdan sonra malların daxili daşınma xərcləri;
 - 5.1.9.3. Azərbaycan Respublikasında tutulan rüsumlar, vergilər və s. ödənişlər;
 - 5.1.9.4. Malın alınması ilə əlaqədar maliyyələşmə razılaşması çərçivəsində alıcının faiz ödəmələri.
- 5.1.10. Mallar Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirildikdən sonra sövdələşmə üzrə faktiki həyata keçirilmiş ödənişlərdən xaric edilməli olan xərclərin məbləğləri (müvafiq təsdiqedicə sənədlər əsasında) bəyannaməçi tərəfindən göstərilə bilər.

Nümunələr

Nümunə 1. Malların sövdələşmə qiyməti üsulunun tətbiqi üçün meyarlar mal göndərən ölkənin (ərazisindən mal və nəqliyyat vasitələrinin yola salındığı ilk ölkə), ticarət edən ölkənin (Azərbaycan Respublikasına ixrac məqsədi ilə satılan malları ixrac edən ixracatçının qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkə) və hesablaşma ölkəsinin (Azərbaycan Respublikasına ixrac məqsədi ilə satılan malların haqqının ödənilməsi və ya ödəniləcəyi bankın yerləşdiyi ölkə) eyni və ya fərqli olmasından asılı olaraq müəyyən edilir.

Malların sövdələşmə qiyməti üsulunun tətbiqi üçün halların təsnifatı:

Hallar Təsnifat	Standart hal	Qeyri-standart hal	Xüsusi diqqət halı	Riskli hal
Göndərən ölkə	eyni	fərqli	eyni	fərqli
Ticarət edən ölkə	eyni	eyni	eyni	fərqli
Hesablaşma ölkəsi	eyni	eyni	fərqli	fərqli

Standart hal: Göndərən, ticarət edən və hesablaşma ölkəsi eynidir (yəni, ixracatçı maliyyə qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkədən göndərir və malın dəyəri ixracatçının bu ölkədə yerləşən bank hesabına ödənilmişdir və ya ödəniləcəkdir);

Xarici ticarətdə ən çox rast gəlinən bu hallarda ixracatçı öz ölkəsində olan malları ixrac edir və malların dəyəri onun öz ölkəsindəki bank hesabına ödənilir və ya ödəniləcəkdir. Standart halda ixracatçının xarici ticarət fəaliyyəti eyni bir ölkədə baş verdiyindən onun öz ölkəsinin qanunvericiliyindən kənarlaşma hallarına rast gəlinmə ehtimalı azdır. Bu halda mala aid tələb olunan sənədlər (malın mənşə sertifikatı, fitosanitar və uyğunluq sertifikatı, malın əldə olunmasına dair sənədlər, invoys, ixrac bəyannaməsi və s.) vahid ölkəyə aid olduğundan onların yoxlanılması çətin olmur.

Qeyri-standart hal: Ticarət edən və hesablaşma ölkəsi eynidir, göndərən ölkə isə fərqlidir (yəni, mal ixracatçının qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkədən deyil, fərqli ölkədən göndərilir, amma malın dəyər ixracatçının qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkədəki bank hesabına ödənilmişdir və ya ödəniləcəkdir);

Xarici ticarətdə rast gəlinən bu hallarda ixracatçı kənar ölkədə istehsal olunan və ya mülki dövriyyədə olan malları ixrac edir, malların haqqı isə onun öz ölkəsində yerləşən bankdakı hesabına ödənilir. Qeyri-standart hallarda ixracatçının xarici ticarət fəaliyyəti 2 ölkədə (öz ölkəsi və malları göndərən ölkə) baş verdiyindən ölkəsinin qanunvericiliyindən kənarlaşma hallarına rast gəlinə bilər. Odur ki, sövdələşmə qiymət üsulunun tətbiqi üçün xarici ticarət zəncirinin bütün mərhələlərinə dair sənədlər (malın mənşə sertifikatı, fitosanitar və uyğunluq sertifikatı, ixracatçının kənar ölkədən malı satın aldığı şəxslə müqaviləsi, alış və satışa aid invoyslar, kənar ölkədən ixrac bəyannaməsi və s.) tələb olunmalı və yoxlanılmalıdır.

Xüsusi diqqət halı: Göndərən və ticarət edən ölkə eynidir, hesablaşma ölkəsi isə fərqlidir (yəni, mal ixracatçının qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkədən göndərilir, amma malın dəyəri ixracatçının qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkədən fərqli ölkədə yerləşən banka və ya üçüncü şəxsə ödənilmişdir və ya ödəniləcəkdir);

Xarici ticarətdə az rast gəlinərsə də bu hallarda ixracatçı öz ölkəsində istehsal olunan və ya mülki dövriyyədə olan kənar malları ixrac edir, malların dəyəri isə ixracatçının qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkədən fərqli ölkədə yerləşən bank hesabına və ya üçüncü şəxsə ödənilir. Bu halının diqqət cəlb edən cəhəti odur ki, xarici ticarət fəaliyyətindən əldə olunan vəsaitin ödənilməsi bank və ya üçüncü şəxs kənar ölkədə yerləşdiyindən malın dəyəri bir neçə tranşla həyata keçirilə bilər və bu zaman bu ödənişlərdən biri sövdələşmə qiyməti kimi təqdim oluna, beləliklə sövdələşmə qiyməti azaldıla bilər. Odur ki, xüsusi diqqət halında sövdələşmə qiymət üsulunun tətbiqi üçün zəruri sənədlər (malın mənşə sertifikatı, fitosanitar və uyğunluq sertifikatı, ixracatçının kənar ölkədən malı satın aldığı şəxslə müqaviləsi, alış və satışa aid invoyslar, kənar

ölkədən ixrac bəyannaməsi və s.) tələb olunmalı, sövdələşmə qiymətinin dürüst olub-olmaması yoxlanılmalıdır (sənədlərin məhdud təftişi).

Riskli hal: Göndərən, ticarət edən və hesablaşma ölkələri fərqlidir (yəni, mal bir ölkədən göndərilir, ixracatçı başqa ölkədə qeydiyyatdadır/yaşayır, malın dəyəri isə bu iki ölkədən fərqli bir ölkədə yerləşən banka və ya üçüncü şəxsə ödənilmişdir və ya ödəniləcəkdir).

Riskli hesab edilən belə hallarda ixracatçı qeydiyyatda olduğu/yaşadığı ölkədən fərqli ölkədə istehsal olunan və ya mülki dövriyyədə olan mal ixrac edir, malların haqqı isə bu iki ölkədən fərqli olan ölkədə yerləşən banka və ya üçüncü şəxsə ödənilir. Halın riskli cəhəti odur ki, malın dəyəri tamamilə başqa bir ölkədə (güzəştli vergi tutulan ölkələr və ya ərazilər (ofşor zonalar)) yerləşən banka və ya üçüncü şəxsə ödənilməsi halları istisna olunmur. Bu hallarda sövdələşmə qiymət üsulunun tətbiqi üçün xarici ticarət zəncirinin hər bir halqasına aid sənədlər tələb olunmalı və sövdələşmə qiyməti etibarlılığı şübhə doğurmayan sənədlərlə ciddi şəkildə yoxlanılmalıdır.

5.2. Eyni malların sövdələşmə qiyməti üsulu (2-ci üsul)

Mahiyəti

5.2.1. Gömrük dəyərini sövdələşmə qiyməti üsulu ilə müəyyən etmək mümkün olmadıqda dəyərləndirilən mallarla eyni və ya təqribən eyni vaxtda Azərbaycan Respublikasına ixrac məqsədi ilə satılan eyni malların sövdələşmə qiyməti qəbul edilir. Aşağıdakı hallar olduqda 2-ci üsul tətbiq edilir:

- 5.2.1.1. Azərbaycan Respublikasına ixrac məqsədilə satış olmadıqda və (və ya) idxal olunan mallar satışa çıxarılmadıqda;
- 5.2.1.2. idxal olunan malların satışı onların istifadəsi və ya sərəncamına qoyulan məhdudiyyətlərə məruz qaldıqda;
- 5.2.1.3. satış müəyyən şərtlərlə müşayiət olunduğu halda əmtəənin real dəyərini müəyyən etmək mümkün olmadıqda və ya müvafiq qiymət əlavələrinin hesablanması, düzəlişlərin edilməsi üçün lazımi məlumatlar mövcud olmadıqda;
- 5.2.1.4. alqı-satqı əlaqəli şəxslər arasında aparıldıqda və tərəflərin asılılığı sövdələşmə qiymətinə təsir etdikdə və s.

5.2.2. Bu üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, dəyərləndirilən malın gömrük dəyəri gömrük orqanı tərəfindən ilkin baza kimi eyni malların sövdələşmə qiyməti əsasında müəyyən edilmişdir.

5.2.3. Müqavilədə kommersion şərtləri fərqlidirsə, eyni malların sövdələşmə qiymətini müqayisə edilə bilən formaya gətirmək üçün müvafiq düzəlişlər edilməlidir.

Tələb olunan sənədlərin siyahısı

5.2.4. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün 2-ci üsul üzrə tələb olunan sənədlərin siyahısı bu Metodikanın 1 sayılı Əlavəsində göstərilmişdir.

Daxil edilən elementlər

5.2.5. 2-ci üsulun tətbiqi zamanı gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün nəzərə alınan elementlər Metodikanın 5.1.8 yarım bəndində verilmişdir.

5.2.6. Aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildikdə “eyni malların sövdələşmə qiyməti” üsulu tətbiq edilir:

5.2.6.1. malların satıqdan sonrakı təyinatı Azərbaycan Respublikasının ərazisidirsə;

5.2.6.2. qiymətləndirilən mallarla eyni vaxtda və ya qiymətləndirilən mal 90 gündən gec olmayaraq idxal olunmuşdursa;

5.2.6.3. təxminən eyni miqdarda və (və ya) eyni kommersiya şərtləri ilə idxal edilmiş eyni mallar olduqda (fərqli miqdar və (və ya) müxtəlif kommersiya şərtləri olduqda, bəyannaməçi bunları nəzərə alaraq gömrük orqanı tərəfindən verilmiş bildirişə əsasən gömrük dəyərinə müvafiq düzəlişlər edir).

5.2.7. Eyni mallar dedikdə aşağıdakı xüsusiyyətlər də daxil olmaqla, qiymətləndirilən mallarla bütün parametrlərə görə eyni olan mallar başa düşülür:

5.2.7.1. fiziki göstəriciləri və əmtəə nişanı;

5.2.7.2. keyfiyyət və bazardakı nüfuzu (reputasiyası);

5.2.7.3. mənşə ölkəsi;

5.2.7.4. istehsalçısı.

Daxil edilməyən elementlər

5.2.8. Xarici görünüşündəki kiçik fərqlərin olması (ciddi qiymətəmələgəlmə faktoru deyilsə) malların eyni hesab edilməməsi üçün əsas sayılmır. Bu cür fərqlər aşağıdakılardır:

5.2.8.1. ölçüsü;

5.2.8.2. etiket;

5.2.8.3. rəngi .

5.2.9. Eynilik meyarına cavab vermək üçün müqayisə edilən mallar mütləq eyni mənşəli olmalıdır. Eyni ölkədə müxtəlif şəxslər tərəfindən istehsal olunan mallar eyni mal hesab edilə bilər.

5.2.10. Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün “eyni malların sövdələşmə qiyməti” üsulundan istifadə edilərkən aşağıdakı şərtlərin nəzərə alınması zəruridir:

5.2.10.1. mallar qiymətləndirilən mallarla eyni ölkədə istehsal olunmamışdırsa eyni hesab olunmur;

5.2.10.2. başqa şəxs tərəfindən istehsal edilmiş mallar yalnız qiymətləndirilən malın istehsalçısı tərəfindən eyni malın istehsalı olmadıqda nəzərə alınır;

5.2.10.3. malların dizaynı, üzərində işləmələr, onların bəzədilməsi, eskizləri, çertyojları və digər oxşar işlər Azərbaycan Respublikasında yerinə yetirilirsə eyni mallar hesab edilmir.

Proseslərin xəritəsi

“Eyni malların sövdələşmə qiyməti” üsulundan istifadə zamanı gömrük orqanının həyata keçirdiyi hərəkətlər ardıcılığının proseslər xəritəsi aşağıdakı kimidir:

Nümunələr

Eyni malların sövdələşmə qiyməti üsulundan istifadə zamanı icra mexanizmləri və buna dair nümunələr:

Nümunə 2. Eyni kimyəvi tərkibə, ölçüyə və formaya malik polad təbəqələr eyni ölkədən müxtəlif alıcılar tərəfindən müxtəlif məqsədlər üçün idxal edilir. Polad təbəqələr eyni mal kimi qəbul edilə bilərmi?

Cavab: Birinci müştərinin vərəqlərdən paltaryuyan maşın gövdələrinin istehsalında, ikincinin isə soyuducu istehsalında istifadə etməsinə baxmayaraq, bu vərəqlər eyni hesab edilir.

Nümunə 3. Eyni istehsalçının divar kağızı dizayner-dekorator və topdansatışçı tərəfindən idxal olunur. Məhsul eynidir?

Cavab: Divar kağızı, hətta dekorator və topdansatışçı tərəfindən müxtəlif qiymətlərlə idxal edilsə belə, eyni malların sövdələşmə dəyəri üsulu ilə gömrük qiymətləndirilməsi məqsədləri üçün bütün parametrlərə görə eyni qalır. Qiymət fərqləri müəyyən dərəcədə keyfiyyət və ya bazar reputasiyasında fərqlərin göstəricisi ola bilsə də, məhsulları eyni kimi təsnif edərkən təkcə qiymət belə müəyyənedici amil deyil. Eyni zamanda, eyni malların sövdələşmə qiyməti üsulunun tələblərinə uyğun qiymət kommersiya şərtləri nəzərə alınmaqla tənzimlənməlidir.

Nümunə 4. Azərbaycan Respublikası ərazisinə əvvəllər gətirilən, eyni ölkədə istehsal olunmuş kişi kostyumlarının iki partiyası var. Hər iki partiyanın kostyumları eyni keyfiyyətdə 100% yundan hazırlanıb, lakin eyni modeldən hazırlansa da, müxtəlif ölçü və rənglərə malikdir. Ancaq eyni zamanda, bir partiyada məşhur modelyerin markası var, digərində isə yoxdur. Müxtəlif partiyalardan olan kostyumlara eyni mal kimi baxmaq olarmı?

Cavab: Bu halda, iki partiyanın kostyumlarının eyni mallar kimi qəbul edilib-edilməməsi ilə bağlı mühüm amil bazarda məhsulun nüfuzunu müəyyən edən əmtəə nişanının olmasıdır. Məşhur modelyerin adı paltarların ikinci partiyasından fərqli qiymət səviyyəsini və fərqli bazarı müəyyən edəcək. Ona görə də bu geyimləri eyni məhsul hesab etmək olmaz.

Nümunə 5. İdxal əməliyyatları üzrə motosikletlərin iki fərqli partiyası var. Bu malların eyniləşdirməsi zamanı gömrük dəyərləri nəzərə alınmalıdır. Onlar hər cəhətdən eynidir, yəni eyni materiallardan, eyni ölçüdə, rəngdə, modeldə, eyni şirkət tərəfindən hazırlanmışdır. Bununla belə, motosikletlərin bir partiyası yığılmış halda, digəri isə sökülmüş haldadır. Hər iki hal üzrə malların fiziki xassələri nəzərə alınmaqla fərqli dəyərləndirmə aparılmalıdır.

Bu qiymətləndirmə üsulunu tətbiq edərkən, mümkün olduqda, eyni əmtəələrin eyni kommersiya şərtləri ilə və təqribən qiymətləndirilən mallarla eyni miqdarda satışından istifadə etmək lazımdır. Belə satış müəyyən edilmədikdə, aşağıdakı üç şərtəndən birinə uyğun olaraq eyni malların faktiki satışından istifadə edilə bilər:

- eyni kommersiya şərtləri ilə, lakin müxtəlif miqdarda satış;
- müxtəlif kommersiya şərtləri ilə, lakin təxminən eyni miqdarda satış;
- müxtəlif kommersiya şərtləri ilə və fərqli miqdarda satış.

Müəyyən edilmiş fərqlər nəzərə alınmaqla, kommersiya şəraitində satılan malların kəmiyyətində (vasitəçilərdən istifadə edib-etməməklə) fərqləri kompensasiya etmək üçün eyni mallarla sövdələşmənin baza (ilkin) qiymətinə müvafiq düzəliş edilməlidir. Edilən düzəlişlər qiymətə faktiki ödənilmiş və ya ödənilməli olan əlavə ödənişlərin tərkibində və səviyyəsində olan digər fərqlər nəzərə alınmalıdır. Eyni zamanda, bu Metodikanın 5.1.8-ci bəndində göstərilən xərclər (komponentlər) nəzərə alınmaqla eyni mallar üzrə sövdələşmə qiyməti ilə müəyyən edilmiş gömrük dəyərində düzəliş edilməlidir. Düzəliş bəyannaməçi tərəfindən etibarlı məlumatlar əsasında aparılır.

Bu üsul tətbiq edilərkən birinci mallar üçün birdən çox sövdələşmə qiyməti aşkar edildikdə, idxal olunan malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün onlardan ən aşağı qiymətdən istifadə edilir.

Nümunə 6. Malların pulsuz çatdırılması həyata keçirilir. Alqı-satqı əməliyyatı olmadığı üçün 1-ci üsul tətbiq edilmir. Qiymətləndirilən malların gömrük dəyərini necə hesablamaq olar?

Cavab: Eyni mallar üzrə sövdələşmə müqavilələri araşdırılmalıdır. Bunun üçün həm bəyannaməçidə mövcud olan məlumatlardan (gömrük və ya daşınma sənədləri), həm də gömrük orqanında mövcud olan məlumatlardan istifadə edilə bilər (məsələn VAİS, digər təsnifatlar üzrə məlumat bazasından).

Eyni zamanda, eyni məhsulun gömrük dəyəri sövdələşmə qiyməti üsulu ilə müəyyən edilməlidir. Tutaq ki, gömrük orqanlarında təxminən eyni kommersion şərtləri ilə, təxminən eyni miqdarda və qiymətləndirilən malların idxalından 90 gündən gec olmayaraq gətirilən eyni mallarla üç satış əməliyyatı haqqında məlumat var:

- eyni məhsulun alqı-satqısı üzrə 20.07.2022-cü il tarixində edilmiş əməliyyat, sövdələşmə qiyməti 5900 avro;
- 07.08.2022-cü il tarixində eyni məhsulun alqı-satqısı əməliyyatı, sövdələşmə qiyməti 6500 avro;
- 30.06.2022-cü il tarixində eyni məhsulun alqı-satqısı əməliyyatı, sövdələşmə qiyməti 5800 avro.

Cari əməliyyatın gömrük dəyərinin eyni malların sövdələşmə qiyməti üsulu ilə müəyyən edilməsi tələb olunur.

Bu nümunədə qiymətləndirilən malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə eyni mallarla əməliyyatın baza qiyməti kimi, minimum əməliyyat qiyməti ilə alqı-satqısı həyata keçirilən eyni məhsulun əməliyyat qiyməti olaraq 30.06.2022-cü il tarixində edilən sövdələşmə qiyməti 5800 avro nəzərə alınmalıdır.

Nümunə 7. İsveçdən göndərilən "SVED" tipli paltaryuyan maşınlar Azərbaycan Respublikasına "A" MMC adlı alıcı tərəfindən pulsuz gətirilir, eyni zamanda ABŞ-dan "B" MMC adlı alıcı alqı-satqı əməliyyatı nəticəsində eyni tipli maşınları idxal edir. Bununla aşağıdakı cədvəldə hər iki əməliyyat əks olunur:

Alıcı	Təchiz və ticarət edən	Əməliyyat növü (kommersion şərtləri)	Malın adı / miqdarı
"A" MMC	Göndərən və satıcı (İsveç)	Əvəzsiz çatdırılma (məsələn, birgə biznesin təşkili və ya kompensasiya)	"SVED" tipli paltaryuyan maşınlar (10 ədəd)
"B" MMC	Satıcı (ABŞ)	Alqı-satqı müqaviləsi	"SVED" tipli paltaryuyan maşınlar (100 ədəd, dəyəri – 10 000 ABŞ dolları)

Cavab: "A" MMC və "B" MMC tərəfindən gətirilən paltaryuyan maşınlar eyni mallardır. "A" MMC-yə göstərilən mallar üçün sövdələşmə qiyməti üsulu tətbiq edilmir, çünki idxal alqı-satqı əməliyyatı deyil. "B" MMC-yə təqdim edilən mallar üçün sövdələşmə qiyməti üsuldan istifadə olunur, çünki bu malların dəyəri alqı-satqı əməliyyatına aiddir. "B" MMC-nin idxal etdiyi mallar sövdələşmə qiyməti üsulu ilə rəsmiləşdiriləndiyi üçün "A" MMC-yə aid eyni malların həcmi və daşınma xərcləri nəzərə alınmaqla gömrük dəyərinə düzəliş edilməlidir.

5.3. Eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti üsulu (3-cü üsul)

Mahiyəti

5.3.1. Eynicinsli malların sövdələşmə qiymətinə əsaslanan üsul ilə gömrük dəyəri 1-ci və 2-ci üsulların tətbiqi mümkün olmadıqda həyata keçirilir.

5.3.2. Bu üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, dəyərləndirilən malın gömrük dəyəri gömrük orqanı tərəfindən ilkin baza kimi eynicinsli (oxşar) malların sövdələşmə qiyməti əsasında müəyyən edilmişdir. Bundan əlavə, Qanun müqayisə üçün seçilmiş malların qiymətləndirilən mallarla eyni və ya təxminən eyni vaxtda, eyni miqdarda və eyni kommersiya şərtlərində olmasını tələb edir. Əgər bu əlamətlər fərqlidirsə kommersiya və (və ya) miqdar səviyyəsindəki fərqlər nəzərə alınmaqla, eynicinsli malların sövdələşmə qiymətinə müvafiq düzəlişlər (sübutlarla əsaslandırılmalıdır) edilir.

5.3.3. Bu üsulun tətbiqi zamanı gömrük orqanı malların gömrük baxışının keçirilməsini zəruri hesab etdiyi halda bəyannaməçi lazımi tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etməli və tərtib edilmiş baxış aktında malların eynicinsli olmasına dair qeydlər öz əksini tapmalıdır.

5.3.4. Bu üsul tətbiq edilərkən ilk növbədə qiymətləndirilən mallarla eyni və ya təqribən eyni vaxtda Azərbaycan Respublikasına ixrac məqsədi ilə satılan eynicinsli malların eyni kommersiya şərtləri ilə və təxminən eyni miqdarda satışına dair məlumatlardan istifadə edilməlidir. Belə satışlar müəyyən edilmədikdə, aşağıdakı üç şərtəndən biri ilə baş vermiş oxşar malların satışından istifadə edilə bilər:

- 5.3.4.1. eyni kommersiya şərtləri ilə, lakin müxtəlif miqdarda satış;
- 5.3.4.2. müxtəlif kommersiya şərtləri ilə, lakin təxminən eyni miqdarda satış;
- 5.3.4.3. müxtəlif kommersiya şərtləri ilə və müxtəlif miqdarda satış.

5.3.5. Həm eynicinsli, həm də eyni mallarla kommersiya şərtlərinin qiymətləndirilən malların şərtləri ilə müqayisəli formaya gətirilməsi üçün tələblər eynidir.

5.3.6. Bu üsul tətbiq edilərkən eynicinsli mallar üçün birdən çox sövdələşmə qiyməti aşkar edildikdə, idxal olunan malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün onlardan ən aşağı olan qiymətdən (ədalətli/normal) istifadə edilir.

5.3.7. Bəyannaməçidə və ya gömrük orqanın məlumat bazasında həm eyni, həm də eynicinsli malların gömrük dəyəri barədə məlumatlar olmadıqda, digər qiymətləndirmə üsullarına keçmək lazımdır. Bəyannaməçinin istəyi ilə 4-cü və 5-ci üsulların tətbiqi ardıcılığı dəyişdirilə bilər.

Tələb olunan sənədlərin siyahısı

5.3.8. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün 3-cü üsul üzrə tələb olunan sənədlərin siyahısı bu Metodikanın 1 sayılı əlavəsində göstərilmişdir.

Daxil edilən elementlər

5.3.9. 3-cü üsulun (eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti) tətbiqi zamanı gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün nəzərə alınan elementlər Metodikanın 5.1.8 yarım bəndində verilmişdir.

5.3.10. Aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildikdə eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti üsulu tətbiq edilir:

- 5.3.10.1. malların satışdan sonrakı təyinatı Azərbaycan Respublikasının ərazisidirsə;
- 5.3.10.2. qiymətləndirilən mallarla eyni vaxtda və ya qiymətləndirilən mal 90 gündən gec olmayaraq idxal olunmuşdursa;

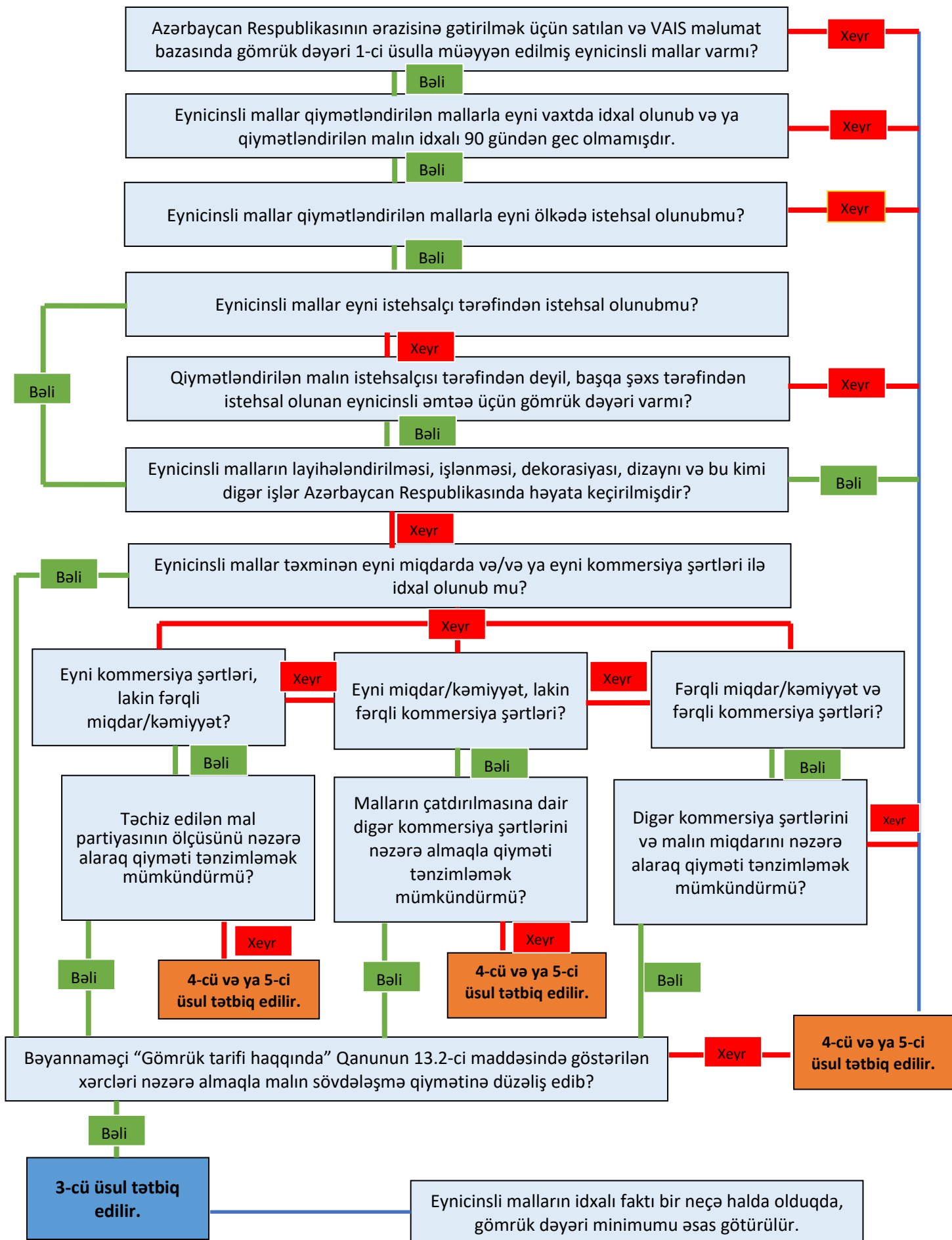
- 5.3.10.3. təxminən eyni miqdarda və (və ya) eyni kommersiya şərtləri ilə idxal edilmiş eynicinsli mallar olduqda (fərqli miqdar və (və ya) müxtəlif kommersiya şərtləri olduqda, bəyannaməçi bunları nəzərə alaraq gömrük orqanı tərəfindən verilmiş bildirişə əsasən gömrük dəyərində müvafiq düzəlişlər edir).
- 5.3.11. Eynicinsli mallar dedikdə, aşağıdakı xüsusiyyətlər də daxil olmaqla, qiymətləndirilən mallarla bütün parametrlərə görə eyni olan mallar başa düşülür:
- 5.3.11.1. fiziki göstəriciləri;
- 5.3.11.2. keyfiyyət və bazarda nüfuzu (reputasiyası);
- 5.3.11.3. mənşə ölkəsi.
- 5.3.12. Eynicinsli mallar bütün cəhətlərinə görə eyni olmasa da, oxşar xüsusiyyətlərə malik olan, qiymətləndirilən əmtəə ilə eyni funksiyaları yerinə yetirməyə və kommersiya baxımından bir-birini əvəz edə bilən oxşar komponentlərdən ibarət olan mallar başa düşülür.
- 5.3.13. İdxal olunan malların eynicinsli sayıla bilməsi üçün aşağıdakı parametrlər mütləq nəzərə almaq lazımdır:
- 5.3.13.1. fiziki xüsusiyyətlər:
- 5.3.13.1.1. ölçü və forma;
- 5.3.13.1.2. texniki və digər xüsusiyyətlərin səviyyəsi;
- 5.3.13.1.3. istehsal üsulu və s.
- 5.3.13.2. malların hazırlandığı materiallar:
- 5.3.13.2.1. şüşə və ya plastik əşyalar;
- 5.3.13.2.2. qiymətli metallar və ya qara metallar;
- 5.3.13.2.3. parça və ya kağız və s.
- 5.3.13.3. malların istifadə təyinatı və texniki xüsusiyyətləri;
- 5.3.13.4. malların keyfiyyəti, onun bazardakı nüfuzu.
- 5.3.14. Müqayisə üçün seçilən mallar idxal olunan mallarla eyni (və ya təxminən eyni) vaxtda, təxminən eyni miqdarda və eyni kommersiya şərtlərində idxal edilməlidir.

Daxil edilməyən elementlər

- 5.3.15. Eynicinsli mallar üzrə sövdələşmə qiymətinə əsaslanan üsulla malların gömrük dəyəri müəyyən edilərkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:
- 5.3.15.1. mallar qiymətləndirilən mallarla eyni ölkədə istehsal olunmamışdırsa eynicinsli hesab edilmir;
- 5.3.15.2. başqa şəxs tərəfindən istehsal edilmiş mallar yalnız qiymətləndirilən malın istehsalçısı tərəfindən eynicinsli malın istehsalı olmadıqda nəzərə alınır ;
- 5.3.15.3. malların dizaynı, üzərində işləmələr, onların dekorasiyası, eskizləri, çertyojları və digər oxşar işlər Azərbaycan Respublikasında yerinə yetirilirsə onlar eynicinsli hesab edilmir.

Proseslərin xəritəsi

Eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti üsulundan istifadə zamanı gömrük orqanının həyata keçirdiyi hərəkətlər ardıcılığının proseslər xəritəsi aşağıdakı kimidir:



Eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti üsulundan istifadə zamanı icra mexanizmləri və buna dair nümunələr:

Nümunə 8. Kağız boyası - parça boyası ilə müqayisə edilir. Malları eynicinsli kimi təsnif etmək üçün onların funksional təyinatına və əhatə dairəsinə görə bir-birini əvəz edə bilən olması lazımdır.

Cavab: Kağız üzərində çap üçün uyğun olan mürəkkəblər parça üzərində çap üçün istifadə edilə bilməz.

Buna görə də parça mürəkkəbi kağız üzərində çap üçün uyğun olsa belə, bu məhsullar eynicinsli deyil.

Nümunə 9. Eyni ölçülü rezin təkərlər eyni ölkədə yerləşən iki müxtəlif istehsalçıdan gətirilir. Üstəlik, hər bir təkər istehsalçısının öz ticarət nişanı var. Lakin bu şirkətlərin istehsal etdiyi təkərlər eyni standartda və eyni keyfiyyətdədir. Onlar eyni reputasiyaya malikdir və idxalçı ölkədəki (Azərbaycan Respublikasında) avtomobil istehsalçıları tərəfindən istifadə olunur. Bu təkərlər eyni və ya eynicinsli mal sayıla bilər?

Cavab: Hər bir istehsalçının müxtəlif ticarət nişanlarından istifadə etməsinə baxmayaraq, rezin təkərlər eyni standartlara, keyfiyyətə və bazarda eyni reputasiyaya malikdir. Bu məlumatlara əsasən aşağıdakı nəticələr çıxarmaq olar:

a) bu rezin təkərlərin müxtəlif əmtəə nişanları olduğuna görə, onlar eyni mal hesab edilə bilməz;
b) bununla belə, bu təkərlər hər cəhətdən eyni olmasa da, yenə də eyni xüsusiyyətlərə malikdir, bu da onların eyni funksiyaları yerinə yetirməsinə imkan verir. Məhsullar eyni standartlarda, eyni xammaldan hazırlandığından, bazarda keyfiyyət və reputasiya baxımından eyni olduğundan və müəyyən əmtəə nişanına malik olduğundan, müxtəlif əmtəə nişanları olsa da, eynicinsli məhsullar kimi qəbul edilməlidir.

Nümunə 10. Yuyucu vasitə olan (adi) natrium peroksid və xüsusi (xüsusi keyfiyyətli) natrium peroksid mövcuddur. Xüsusi keyfiyyətli peroksid eyni xammaldan, lakin çox yüksək dərəcədə təmizlənmədən istifadə edən bir proseslə hazırlanır. Buna görə də adi natrium peroksiddən daha bahalıdır. Xüsusi peroksidin yerinə adi peroksid istifadə edilə bilməz, çünki spesifikasiyanın tələblərinə uyğun olaraq lazımı təmizliyə malik deyil və toz halında olduqda tamamilə həll olunmur. Bu məhsullar eynicinslidirmi?

Cavab: Sözügedən mallar hər cəhətdən eyni deyil. Hər iki növ natrium peroksid eyni xammaldan hazırlanır, lakin onlar tamamilə bir-birini əvəz etməyəcəklər, çünki adi peroksid laboratoriya məqsədləri üçün istifadə edilə bilməz və malların müxtəlif keyfiyyətinə görə qiyməti xüsusi peroksiddən daha aşağıdır. Buna görə də, bu növ peroksidlər eynicinsli məhsullar kimi qəbul edilə bilməz.

Nümunə 11. İki müxtəlif partiyada "Rokfor" növlü pendir mövcuddur. Hər ikisi yağsız qoyun südündən hazırlanmış pendirdir. Pendirin bir çeşidi xarici təbəqəsində qocalma prosesində meydana gələn qələbin içinə nüfuz edə bilməsi üçün davamlı olaraq sıyrılaraq hazırlanır. Bu, pendirin dilimlənmiş və yeməklərdə, souslarda, salatlarda və s. istifadəsi üçün hazırlanır. Pendirin qocalma prosesi zamanı digər pendir növlərinin qıraqları sıyrılmayıb və beləliklə kif pendirin içərisinə nüfuz etmir. Dilimlərə kəsildikdə, belə pendir parçalanmır və pendir dilimlərinə ehtiyac duyulan hallarda istifadə edilə bilər. Bu pendirlər eynicinsli bir əmtəə kimi baxılacaqmı?

Cavab: Bu iki məmulat, tərkibində eyni materiallar olsa da, fiziki xüsusiyyətlərinə görə eyni deyil (onlardan biri xırdalanmış, digəri yox; birində dərin qəliblər var, digərində isə yoxdur), bu pendirlərin hazırlanma üsulları da fərqlidir (onlardan biri sıyrılıb, digəri isə yox). Beləliklə, bu pendirlər kommersiya baxımından bir-birini əvəz edə bilməz və buna görə də eynicinsli mallar kimi qəbul edilməməlidir.

Nümunə 12. Malların pulsuz çatdırılması xarici investisiyalı və yaxud birgə müəssisənin nizamnamə kapitalı hesabına həyata keçirilir. Alqı-satqı əməliyyatı olmadığına görə 1-ci üsul tətbiq edilmir. Qiymətləndirilən malların gömrük dəyərini necə hesablamaq olar?

Cavab: İlk növbədə oxşar (eyncinsli) mallarla sövdələşmələr tapmağa çalışılmalıdır (eyni mallarla heç bir sövdələşmə yoxdur). Bunun üçün həm bəyannaməçidə mövcud olan məlumatlardan (gömrük və ya daşınma sənədləri), həm də gömrük orqanında mövcud olan məlumatlardan istifadə edilə bilər (məsələn VAİS, digər təsnifatlar bazasından məlumatlar). Eyni zamanda eynicinsli mal ilə eyniləşdirilən malların gömrük dəyəri 1 nömrəli üsulla müəyyən edilməlidir.

Tutaq ki, gömrük orqanlarında təxminən eyni kommersiya şərtləri ilə və təxminən eyni miqdarda və qiymətləndirilən malların gətirilmə tarixi 90 gündən gec olmayaraq idxal edilmiş eynicinsli mallara aid iki satış əməliyyatı haqqında məlumat var (VAİS dən əldə edilmiş):

a) 02.11.2022-ci il tarixində eynicinsli məhsulun alqı-satqısı üzrə əməliyyat, əməliyyatın qiyməti 4000 ABŞ dolları;

b) 10.10.2022-ci il tarixində eynicinsli məhsulun alqı-satqısı üzrə əməliyyat, əməliyyatın qiyməti 4500 ABŞ dolları;

Malın gömrük dəyərini 3-cü üsulla müəyyən edilməsi tələb olunur.

Bu nümunədə qiymətləndirilən malların gömrük dəyərini müəyyən edilməsi məqsədi ilə eynicinsli mallarla əməliyyatın baza (ilkin) qiyməti kimi alqı-satqısı həyata keçirilmiş eynicinsli məhsulun sövdələşmə qiyməti göstərilir. 02.11.2022-cü il tarixində 4000 ABŞ dolları qiymətində edilən minimum sövdələşmə qiyməti qəbul edilməlidir.

Nümunə 13. 10 ədəddən çox olan malların pulsuz çatdırılması mövcuddur və 3-cü üsulun tətbiqi şərtlərinə cavab verən eynicinsli mallar üçün gömrük orqanının sərəncamında olan yeganə əməliyyat dəyəri 500 ədəd miqdarında olan bir malın satışına aiddir. Eyni zamanda, satıcının alıcıya təqdim etdiyi kəmiyyət endirimləri malın dəyərində əks olunmuşdur.

Cavab: Bu halda satıcının qiymət cədvəlindən istifadə etməklə və 10 ədəd malın miqdarına istifadə edilə bilən qiymətlərə uyğun düzəliş edilməlidir. Bu o demək deyil ki, 10 ədəd malın real satış qiymətləri qiymət cədvəlində əks olunmaqla yanaşı, onların etibarlı olması digər kəmiyyətlər üzrə müəyyən edilmiş qiymətlərin məntiqi yanaşmasının prinsipinə uyğun olmalıdır. Belə obyektiv məlumat olmadıqda 3-cü üsulla gömrük dəyərini müəyyən edilməsi həyata keçirilmir.

5.4. Dəyərin çıxılması üsulu (4-cü üsul)

Mahiyyəti

5.4.1. 1-ci, 2-ci və 3-cü qiymətləndirmə üsullarında malların gömrük dəyəri bilavasitə malın sövdələşmə qiymətinə əsaslanır. Eyni zamanda mövcud sövdələşmə qiymətlərindən istifadə etmək mümkün olmadığı və ya tələb olunan şərtlərin (sənədlərin) olmadığı hallar mövcud olur. Belə hallarda Qanunda nəzərdə tutulduğu kimi digər alternativ qiymətləndirmə üsullarına keçmək lazımdır.

5.4.2. Qanunun 16.1-ci maddəsi 4-cü (dəyərin çıxılması) və 5-ci (dəyərin toplanması) üsullara münasibətdə bəyannaməçinin müraciəti əsasında onların tətbiqi ardıcılığının dəyişdirilməsinə icazə verir.

5.4.3. Qiymətləndirilən eyni və ya eynicinsli malların Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində ilkin vəziyyətini dəyişdirilmədən satışı olarsa gömrük dəyərini müəyyən edilməsi üçün 4-cü üsul istifadə olunur. Bu metod çərçivəsində yalnız qiymətləndirilən malların

Azərbaycan Respublikasında satış qiymətlərinin istifadəsi 4-cü üsulun tətbiq dairəsini əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdıracağını nəzərə alsaq, həm beynəlxalq standartlar, həm də Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi eyni və ya eynicinsli mallarda bu metod çərçivəsində istifadə edilməsi imkanını nəzərdə tutur.

5.4.4. Bu qiymətləndirmə üsulunun əsas şərtlərindən biri ölkəyə gətirildikdən sonra GATT-nin VII maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq ən böyük məcmu miqdarda malların satıcıya aidiyyəti olmayan (əlaqəli olmayan şəxslər) birinci kommersiya səviyyəli alıcılara satıldığı qiymətin seçilməsidir. Ən böyük məcmu kəmiyyəti müəyyən etmək üçün müəyyən bir qiymətə məhsulun bütün satışları cəmlənir. Eyni qiymətə satılan mal vahidlərinin ümumi sayında ən böyük satış partiyası əsas kimi götürülməlidir.

5.4.5. Eyni mal partiyalarının vahidə görə fərqli qiymətlərlə satıldığı məlum olarsa, gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün ən aşağı qiymət əsas götürülür.

Tələb olunan sənədlərin siyahısı

5.4.6. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün 4-cü üsul üzrə tələb olunan sənədlərin siyahısı bu Metodikanın 1 sayılı Əlavəsində göstərilmişdir.

Daxil edilən elementlər

5.4.7. 4-cü üsulun tətbiqi zamanı gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün nəzərə alınan elementlər aşağıdakılardır:

5.4.7.1. qiymətləndirilən malların gömrük dəyəri dəyərin çıxılması üsulu müəyyən edilərkən eyni və ya eynicinsli malların Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində ən böyük miqdarda satıldığı mal vahidinin qiyməti əsas götürülür. Həmçinin qiymətləndirilən malın satıcı ilə əlaqəsi olmayan əqd iştirakçısına gətirildiyi tarixdən 90 gündən gec olmaması şərti zəruridir.

5.4.7.2. qiymətləndirilən eyni və ya eynicinsli malların daxili bazarda satış qiymətindən gömrük dəyərinin müəyyən edilməsində əsas kimi istifadə etmək üçün satışlar aşağıdakı şərtlərə cavab verməlidir:

5.4.7.2.1. alıcı birbaşa və ya dolayı yolla Azərbaycan Respublikasına idxal olunan malların istehsalı və satışı üçün istifadə olunan mal və ya xidmətləri satıcıya pulsuz və ya endirimli qiymətlə verməməlidir;

5.4.7.2.2. Azərbaycan Respublikasının daxili bazarında idxal olunan malların ilk alıcısı satıcı ilə əlaqəli olmamalıdır (qiymətləndirilən eyni və ya eynicinsli malların idxalatatçısı ilə).

Daxil edilməyən elementlər

5.4.8. Gömrük dəyəri müəyyən edilərkən aşağıdakılar malın satış dəyərindən çıxılmalıdır:

5.4.8.1. Azərbaycan Respublikasına idxal edilmiş eyni və eynicinsli malların satışı ilə əlaqədar komissiyaların, adi mənfəət normalarının və ümumi ödənilməsi tələb edilən xərclər (royalti, franşayzinq, mənfəət, dividend, ofis xərcləri, malların anbarlaşması və ya kreditləşdirilməsi, əmək haqqı, kommunal və sair xərclər);

5.4.8.2. malların idxalı və ya satışı ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında ödənilməli olan gömrük və daxili vergiləri, yəni idxal gömrük rüsumları, vergilər və sair digər ödənişlərin məbləğləri;

Bəyan edilən zaman malların istehsalçısı və invoysda artikullar qeyd edilməmişdir. Malların satış qiyməti hər bir vahid üçün deyil, ümumi olaraq qeyd edilmişdir. Invoysda malların ümumi dəyəri daşınmasına görə xərc ayrıca sətərdə qeyd edilməməklə "CİP Bakı" şərti ilə 1500 ABŞ dolları qeyd edilmişdir. Malların gömrük dəyəri hansı qaydada hesablanmalıdır?

Cavab: İlk növbədə gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsullarını ardıcılıqla nəzərdən keçirərək gömrük dəyərinin hansı üsul ilə hesablanmasını müəyyən edək:

- 1) Gömrük sistemində olan təsnifat məlumatlarına görə son 3 (üç) ildə, yəni 2020-ci ilin aprel ayından 2023-cü ilin aprel ayınadək alüminiumun (xammal) LME birjasında 1 tonun satış qiyməti minimal 1650 ABŞ dolları, maksimal olaraq 3850 ABŞ dolları, orta qiymət isə 2260 ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bəyan edilən malların 1 ton xammal qiyməti 1000 ABŞ dolları təşkil edir, bu da istehsal olunduğu xammal dəyərindən 2 dəfə kiçikdir.
- 2) Malların daşınma xərci müşayiət sənədlərində ayrıca qeyd edilməmişdir.

Yuxarıda qeyd edilən 1 və 2-ci bəndlərin göstəriciləri bu Metodikanın 5.1.5.-ci bəndinin tələblərini təmin etmədiyi üçün gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün 1-ci üsul tətbiq edilə bilməz.

- 3) Malların istehsalçısı qeyd edilməmişdir.
- 4) Malların təsvirinə və çeşidinə dair invoys və yükləmə spesifikasiyasında ətraflı bölgü aparılmamışdır.
- 5) Invoysda malların artikulları qeyd edilməmişdir.

Yuxarıda qeyd edilən 3, 4 və 5-ci bəndlərinin göstəriciləri bu Metodikanın 5.2.5.2-ci bəndinin tələblərini təmin etmədiyi üçün gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün 2-ci üsul tətbiq edilə bilməz.

6) İdxal edilən mallara uyğun olan eynicinsli malların eyni kommersiya şərti və eyni miqdarda sövdələşmənin 1-ci üsulu ilə müəyyən edilmiş nümunə mallara aid gömrük bəyannamələri aşkar edilməmişdir.

Yuxarıda qeyd edilən 6-cı bəndinin nəticəsi bu Metodikanın 5.3.2-ci bəndinin tələblərini təmin etmədiyi üçün gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün 3-cü üsul tətbiq edilə bilməz.

Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün 4-cü üsulun tətbiqi zamanı (dəyər çıxılma üsulu) ölkə daxilində təqdim edilmiş topdansatış qiymətləri üzrə elektron qaimə-fakturalar sorğu əsasında əldə edilmişdir. Belə ki, məlumatlar bu Metodikanın 5.4.4.-cü bəndinə uyğun olaraq ən böyük məcmu miqdarda malların satıcıya aidiyyəti olmayan (əlaqəli şəxslər) birinci kommersiya səviyyəli alıcılara satış əməliyyatlarını özündə əks etdirir. Elektron qaimə-fakturalarda Çin mənşəli, eyni XİFMN mal koduna uyğun enyicinsli (fərqli istehsalçı) malların ən böyük partiyada, lakin eyni qiymətdə, eyni miqdarda 90 gün ərzində satışları mövcuddur. Malların topdansatış qiymətlərində ƏDV-nin daxil olduğu (1-ci hal) və ya daxil olmadığı (2-ci hal) hallar üzrə hesablama aşağıdakı qaydada aparılır:

1-ci hal: Araşdırma zamanı "A" MMC-nin vergi orqanlarında ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçdiyi və malların 1 ədədinin topdansatış qiymətinin **1770** manat (ƏDV daxil) olduğu müəyyən edilmişdir.

Topdansatış qiymətinə ƏDV daxil olduğu üçün satış qiymətindən ƏDV məbləği çıxılır:

$$\text{➤ } 1770 \text{ manat} / 1.18 \text{ (ƏDV)} = 1500 \text{ manat (ƏDV-siz qiymət)}$$

Nazirlər Kabinetinin 01.03.2001-ci il tarixli 55 sayılı "Vergi ödəyicisinin əldə etdiyi mənfəəti (gəliri) birbaşa müəyyən etmək mümkün olmadığı hallarda mənfəətin (gəlirin)

hesablanması Qaydalarının təsdiq edilməsi barədə” Qərarın tələblərinə və bu Metodikanın 5.4.8.-ci bəndinin tələbinə uyğun olaraq adi mənfəət norması **20%** olmaqla, həmin satış məbləğindən çıxılır:

- **1500** manat / **1.20** (mənfəət norması) = **1250** manat (mənfəət nəzərə alınmadan qiymət)

Eyni zamanda malın maya dəyərində gömrük yığımları və elektron xidmət haqları (ƏDV-siz) daxil olduğu təqdirdə gömrük dəyəri müəyyən edilərkən qeyd olunan məbləğlər çıxılır:

- **1250** manat – **60** manat (gömrük yığımları) - **10** manat (GPS haqqı) - **30** manat elektron xidmət haqqı = **1150** manat

Mallara dair idxal zamanı ödənilən gömrük rüsumu qalıq məbləğdən çıxılır:

- **1150** manat / **1.15** (rüsum) = **1000** manat

1 ədəd üçün malların gömrük dəyəri 1000 manat (statistik dəyəri 588.24 ABŞ dolları) təşkil edir.

2-ci hal: “A” MMC-nin vergi orqanlarında ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçmədiyi və malların 1 ədədinin topdansa satış qiymətinin **1770** manat olduğu müəyyən edilmişdir. Cəmiyyətin ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçmədiyini nəzərə alaraq, idxalda ödənilmiş ƏDV məbləği büdcə ilə əvəzləşdirilmədiyindən malın maya dəyərində daxil edilir və topdansa satış qiymətindən 1-ci haldan fərqli olaraq ƏDV məbləği çıxılmaz.

1-ci halda olduğu kimi adi mənfəət norması **20%** olmaqla, həmin satış məbləğindən çıxılır:

- **1770** manat / **1.20** (mənfəət norması) = **1416.67** manat (mənfəət nəzərə alınmadan qiymət)

Malın maya dəyərində gömrük yığımları və elektron xidmət haqları (ƏDV-li) daxil olduğu təqdirdə gömrük dəyəri müəyyən edilərkən qeyd olunan məbləğlər çıxılır:

- **1416.67** manat – **60** manat (gömrük yığımları) - **10** manat (GPS haqqı) - **35.4** manat (elektron xidmət haqqı + ƏDV) = **1311.27** manat

Topdansa satış qiymətindən ƏDV məbləği çıxılır:

- **1311.27** manat / **1.18** (ƏDV) = **1111.25** manat (ƏDV-siz qiymət)

Mallara dair idxal zamanı ödənilən gömrük rüsumu qalıq məbləğdən çıxılır:

- **1111.25** manat / **1.15** (rüsum) = **966.30** manat

1 ədəd üçün malların gömrük dəyəri 966.30 manat (statistik dəyəri 568.41 ABŞ dolları) təşkil edir.

Nümunə 15. İki satış əməliyyatı haqqında məlumat var. Birinci satış əməliyyatında 500 ədəd və malın bir ədədi 95 ABŞ dollarına satılır. İkinci satış əməliyyatında isə 400 ədəd və malın bir ədədi 90 ABŞ dollarına satılır. Bu nümunədə bir qiymətə satılan əşyaların ən çoxu 500-dür. Beləliklə, ən böyük partiya (lot) üçün vahid qiyməti \$95 olacaq.

Nümunə 16. Nəzərdən keçirilən vəziyyətdə müxtəlif miqdarda mallar müxtəlif qiymətlərlə satılır:

Satış həcmi, miqdar ilə	40	30	15	50	25	35	5
Vahidin qiyməti, AZN	100	90	100	95	105	90	100

Eyni qiymətə satılan mal vahidlərinin ümumi sayını müəyyən edirik:

Ümumi satılmış miqdarı	65	50	60	25
Vahidin qiyməti, AZN	90	95	100	105

Cavab: Bir qiymətə satılan ən çox sayda əşya 65-dir. Beləliklə, ən böyük məcmu partiya (lot) üzrə vahid qiyməti 90 AZN (valyuta) vahididir.

Nümunə 17. Aşağıdakı cədvəldə malların müxtəlif qiymətlərlə bərabər miqdarda satışına dair məlumatlar verilmişdir:

Satış həcmi, miqdar ilə	20	50	15	10	40	45
Vahidin qiyməti, AZN	10	15	20	15	10	20

Eyni qiymətə satılan mal vahidlərinin ümumi sayını müəyyən edirik:

Ümumi satılmış miqdarı	60 (20 +40)	60 (50 +10)	60 (15 +45)
Vahidin qiyməti, AZN	10	15	20

Cavab: Bu zaman müxtəlif qiymətlərlə - 10, 15, 20 manata satılan mal partiyalarının 60 ədədə bərabər olduğu müəyyən olunur. Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün 10 AZN olan qiymət əsas götürülməlidir.

5.5. Dəyərin toplanması üsulu (5-ci üsul)

Mahiyyəti

5.5.1. İdxal edilən eyni və ya eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti əsasında, habelə qiymətləndirilən eyni və ya eynicinsli mal vahidlərinin daxili bazarda satış qiyməti əsasında gömrük dəyərini müəyyən etmək mümkün olmadıqda gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün növbəti üsul dəyərin toplanması üsulu olacaqdır.

5.5.2. 5-ci üsula əsasən idxal olunan malların gömrük dəyəri həmin malların istehsal xərcləri əsasında müəyyən edilərək, dəyərə mənfəət və xərclər üçün xarakterik olan məbləğlər əlavə edilir. Bu üsuldən istifadə etməklə gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün qiymətləndirilən malın istehsal xərcləri haqqında məlumat tələb olunur ki, bu da yalnız ixrac ölkəsindən əldə edilə bilər.

5.5.3. İstehsal xərcləri haqqında məlumat bəyannaməçi tərəfindən və yaxud birbaşa malın öz istehsalçısı tərəfindən də gömrük orqanına təqdim oluna bilər. Təqdim edilmiş məlumat istehsalçının kommersiya sənədlərinə əsaslanmalıdır, bir şərtlə ki, belə hesabatlar malların istehsal olunduğu ölkədə tətbiq edilən ümumi qəbul edilmiş mühasibat uçotu prinsiplərinə uyğun olsun.

5.5.4. Gömrük orqanları əksər hallarda istehsalçının məlumatlarına istinad etməlidir. Müəyyən hallarda (ixrac ölkəsinin səlahiyyətli orqanlarına edilən sorğunun cavabı gəlmədikdə və ya bəyannaməçinin istehsalçı adından təqdim etdiyi sənədlər təsdiqlənməmiş olduqda) gömrük dəyəri ilə bağlı qərar digər məlumat mənbələrindən (eyni kommərsiya şərtlərinə uyğun digər istehsalçılardan əldə olunmuş məlumatlardan) əldə edilən məlumatlar əsasında qəbul edilə bilər.

5.5.5. İstehsalçı tərəfindən təqdim olunan məlumatların bu məhsulların istehsal olunduğu ölkədə uçotun aparılmasının ümumi qəbul edilmiş prinsiplərə uyğun olaraq müəyyən edildiyini və təqdim edilmiş məlumatların gömrük dəyərləndirilməsi məqsədləri üçün məqbulluğunun müəyyən edilməsi faktını təsdiq etmək üçün müvafiq sənədlərin olması zəruridir.

5.5.6. Gömrük orqanı Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan şəxsdən malın gömrük dəyərinin 5-ci üsulla müəyyən edilməsi üçün hesabat sənədlərini, bank hesablarına və ya mühasibatlıq məlumat bazasına girişin təmin edilməsini tələb edə bilməz. Lakin gömrük dəyərinin bu maddənin tələblərinə uyğun olaraq müəyyən edilməsi üçün gömrük orqanına malların istehsalçısı tərəfindən təqdim edilən məlumatlar istehsalçının razılığı ilə və müvafiq ölkənin aidiyyəti orqanlarına əvvəlcədən bildirişin verilməsi və həmin orqanların araşdırmaya etiraz etməməsi şərtilə, həmin ölkədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən yoxlanıla bilər.

Tələb olunan sənədlərin siyahısı

5.5.7. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün 5-ci üsul üzrə tələb olunan sənədlərin siyahısı bu Metodikanın 1 sayılı Əlavəsində göstərilmişdir.

Daxil edilən elementlər

5.5.8. Malların gömrük dəyərində daxil edilməli komponentlər aşağıdakıları əhatə etməlidir:

5.5.8.1. qiymətləndirilən malların istehsalı zamanı istehsalçının çəkdiyi materialların dəyəri və istehsal xərcləri. Eyni zamanda bu xərclər hesablanarkən onların tərkibində gömrük dəyərində daxil edilməli olan aşağıdakı elementlər də nəzərə alınmalıdır:

5.5.8.1.1. qablaşdırma xərcləri, o cümlədən qablar, tara, konteyner və ya tara materialları, habelə qablaşdırma işlərinin dəyəri;

5.5.8.1.2. qiymətləndirilən malların Azərbaycan Respublikasına ixracı ilə əlaqədar olaraq alıcı tərəfindən satıcıya pulsuz və ya güzəştli qiymətlə təqdim olunan mal və xidmətlərin dəyəri;

5.5.8.1.3. mühəndis-konstruktor tədqiqatları və digər oxşar iş növləri (əgər onlar Azərbaycan Respublikasının ərazisindən kənarında aparılırsa);

5.5.8.2. ixrac mallarının istehsalçıları tərəfindən Azərbaycan Respublikasına eyni növlü malların satılması üçün xarakterik olan ümumi xərclərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində olan idxal yerinə daşınma, yükləmə-boşaltma əməliyyatları, sığorta və s. xərclər daxildir;

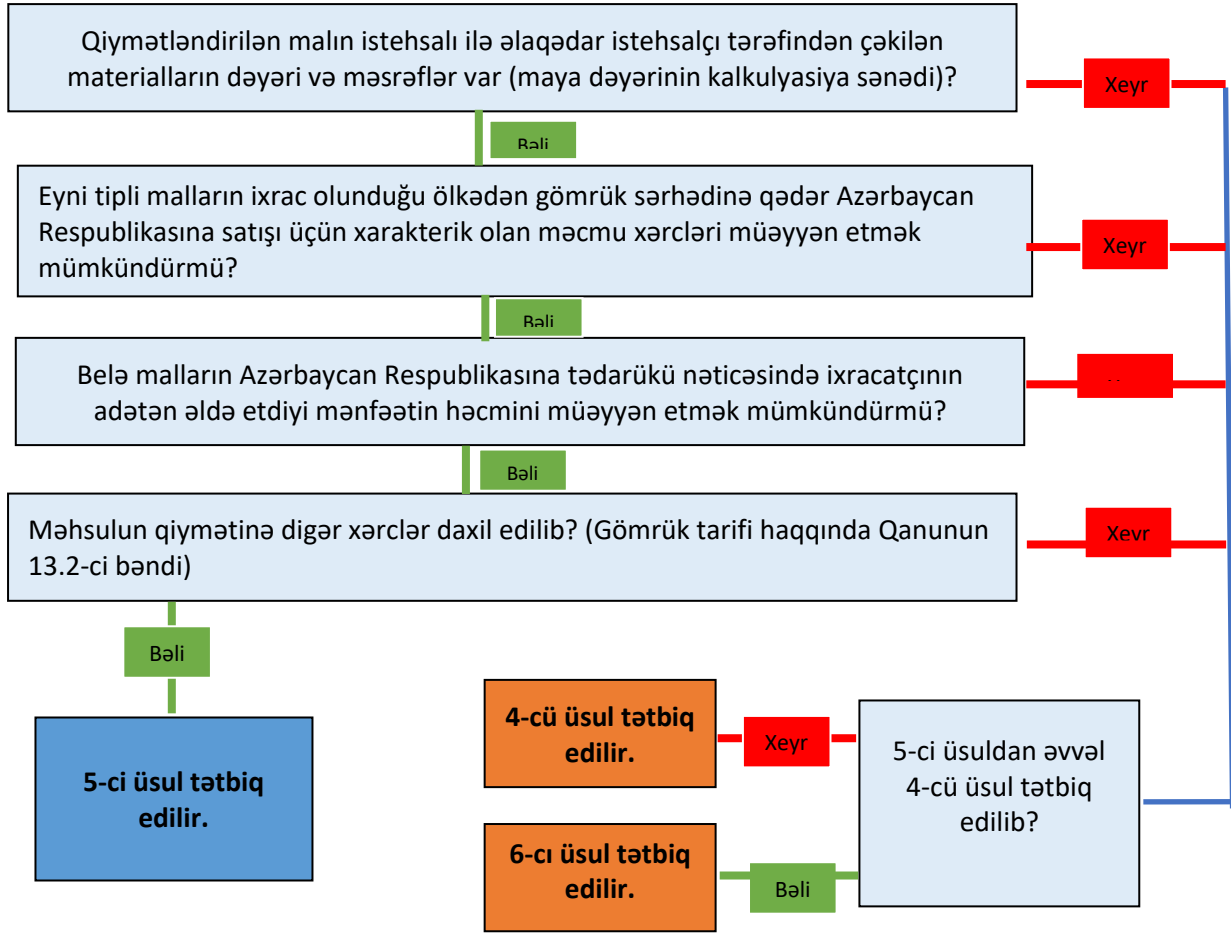
5.5.8.3. bu cür malların Azərbaycan Respublikasına tədarükü nəticəsində ixracatçının adətən əldə etdiyi mənfəətin məbləği.

Daxil edilməyən elementlər

5.5.9. Materialların maya dəyərində, daxil edilən vergilər hazır məhsul ixrac edildikdə bu vergilər geri qaytarılırsa gömrük dəyərində daxil edilmir. Həmçinin qırıntıların və ya tullantıların satışından əldə edilən məbləğlər materialların maya dəyərində daxil edilmir.

Proseslərin xəritəsi

Dəyərin toplanması üsulundan istifadə zamanı gömrük orqanının həyata keçirdiyi hərəkətlər ardıcılığının proseslərin xəritəsi aşağıdakı kimidir:



Nümunələr

Nümunə 18: Malların daxildə emalı üçün xidmətlər üzrə müqavilə tərtib edilərkən aşağıdakı məlumatlar göstərilmişdir:

- ✓ Emal üçün idxal olunan mallar: buğda.
- ✓ Çıxış məhsulu: buğda unu.

Malların emalı üzrə xidmətlər üçün müqavilədə göstərilən qiymət göstəriciləri:

Buğda - 1 ton üçün 100 ABŞ dolları;

Buğdanın təhvil verilməsi şərtləri – DAP Yalama stansiyası;

emal xidmətləri - idxal olunan buğdanın 1 tonu üçün 50 dollar;

Un - 1 ton üçün 150 ABŞ dolları;

Un tədarükü üçün şərtlər - FCA Xaçmaz.

Daşınma sənədlərinə uyğun olaraq idxal olunan malların dəyər göstəriciləri (mallar daxildə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə gömrük bəyannaməsinin 45-ci qrafasında gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi və göstərilməsi üçün əsas):

- Buğda - 100 ton. Çatdırılma şərtləri üzrə DAP Yalama stansiyası;

- Dəmir yoluna daşınma xərcləri - 1 ton üçün 10 ABŞ dolları.
- Emalın məhsuldarlıq dərəcəsi: 75%
- Emalın itki dərəcəsi: 25%
- Emal məhsulu 75 ton həcmində undur.

Cavab: $100 \text{ ton} * (100\$ + 10\$ + 50\%) = 16000\$ =$
 $16000\$ / 75 \text{ ton} = 213.33 \$$
 $213.33\$ * 1.7 = 362.67 \text{ manat}$

Beləliklə 1 ton un üçün 5-ci üsulla müəyyən edilmiş gömrük dəyəri 362.67 manat təşkil edir.

Emal edilmiş məhsulun təkrar ixracı zamanı gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi - müqayisə üçün malın sövdələşmə qiymətinə əsaslanan üsulun şərtlərinin daha əlverişli edilməsinin tətbiqi nəticəsində dəyərin toplanması üsulu ilə malın gömrük dəyəri müəyyən edilir.

5.6. Ehtiyat üsulu (6-cı üsul)

Mahiyəti

5.6.1. İlk 5 üsuldən fərqli olaraq gömrük məqsədləri üçün malların qiymətləndirilməsinin bir sıra halları mövcuddur ki, müəyyən edilmiş tələblərə uyğun olaraq qiymətləndirmə variantlarından biri gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün ilkin əsas kimi istifadə edilə bilməz. Qeyd olunan hallar aşağıdakılardır:

- 5.6.1.1. mallar müvəqqəti olaraq idxal edilir;
- 5.6.1.2. barter əməliyyatları;
- 5.6.1.3. icarə və ya lizinq müqaviləsi olduqda;
- 5.6.1.4. mallar təmirdən və ya modifikasiyadan sonra təkrar idxal edildikdə;
- 5.6.1.5. unikal məhsulların, sənət əsərlərinin tədarükü;
- 5.6.1.6. eyni və ya eynicinsli malların idxal faktı aşkarlanmır;
- 5.6.1.7. mallar idxalçı ölkədə satılmayacaq (gömrük anbarı və sonradan təkrar ixrac);
- 5.6.1.8. istehsalçı məlum olmadıqda və ya istehsal xərcləri haqqında məlumat verməkdən imtina etdikdə;
- 5.6.1.9. gömrük orqanlarının bəyannaməçi tərəfindən təqdim edilən məlumatların qəbul edilməsinin mümkünsüzlüyü olduqda (qarışıq yüklər, qarqo malları və s. bu kimi hallar).

5.6.2. Bu üsulla gömrük dəyəri ÜTT Sazişin prinsiplərinə, ümumi normalara və GATT-ın 7-ci maddəsinə uyğun olaraq ağlabatan metodlardan istifadə edilməklə və bu sahədə idxalatçı ölkədə mövcud olan məlumatlar əsasında müəyyən edilməlidir. Beləliklə, beynəlxalq standartlar 6-cı üsulu, malların qiymətləndirilməsini xüsusi metod kimi təqdim etmir, lakin bu metod çərçivəsində qiymətləndirmə zamanı bir sıra prinsiplərin nəzərə alınmasını tələb edir.

5.6.3. 6-cı üsulun istifadəsi zamanı tövsiyə edilən ÜTT Sazişinin ümumi prinsiplərini və GATT-ın 7-ci maddəsinin tələblərini aşağıdakı kimi ümumiləşdirmək olar:

- 5.6.3.1. qiymətləndirmənin mümkün olduğu qədər idxal mallarının sövdələşmə dəyərinə əsaslanması, həmçinin faktiki qiymətləndirmələrə əsaslanan dəyərdən istifadə edilməsi (yəni, rəqabət mühitində adi ticarətə daxil olan ölkədə idxal olunan malların satıldığı qiymətlər);
- 5.6.3.2. qiymətləndirmənin unifikasiyası, vahidliyinin təmin edilməsi (gömrük məqsədləri üçün malların qiymətləndirilməsində);

- 5.6.3.3. qiymətləndirmələrin dürüstlüyü və neytrallığı, yeni idxal olunan malın real dəyərini tapmaq istəyi və edilən düzəlişlər qiymətləndirmənin mümkün qədər real olmasını təmin etməsi;
- 5.6.3.4. qiymətləndirmə meyarlarının sadəliyi və qərəzsizliyi;
- 5.6.3.5. kommersiya təcrübəsi ilə uyğunluq, situasiyaların yaradılmasından və ya kommersiya praktikasında heç vaxt rast gəlinməyən qiymətləndirmə metodlarından istifadənin qarşısını alınması (1-ci üsula əsasən dəyərin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda ən yaxın ekvivalentlərdən istifadə (alternativ dəyərləndirmə));
- 5.6.3.6. yerli mənşəli malların dəyərini qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi istifadə olunmayan və ya (uydurma) qiymətlərin istifadəsinin qarşısının alınması.

Tələb olunan sənədlərin siyahısı

5.6.4. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün 6-cı üsul üzrə tələb olunan sənədlərin siyahısı bu Metodikanın 1 sayılı Əlavəsində göstərilmişdir.

Daxil edilən elementlər

5.6.5. 6-cı üsulun tətbiqi zamanı gömrük dəyərini müəyyən edilməsi üçün nəzərə alınan elementlər:

- 5.6.5.1. ehtiyat üsulu tətbiq edilərkən idxalatçı (bəyannaməçi) müvafiq mallar üçün gömrük orqanının sərəncamında olan qiymət məlumatlarını (birja, təsnifat, istinadlar və s.) tələb edə və gömrük dəyəri müəyyən edilərkən hesablamalarda istifadə edə bilər. Ehtiyat üsulunun tətbiqi gömrük dəyərini müəyyən edilməsinin əvvəlki üsullarındakı şərtlərin imkanlarının genişləndirilməsinə yol verir. Bu yanaşmanın prinsipi bütün üsulları və onların şərtlərini ardıcıl olaraq özündə ehtiva edir. Misal olaraq 2-ci üsulda zaman intervalı şərtinin genişləndirilməsi nəticəsində 6-cı üsulun tətbiqini qeyd etmək olar. Şərtlərin əlverişli edilməsi və tətbiq imkanlarının genişləndirilməsi 6-cı üsulun tətbiqində ilkin addım kimi həyata keçirilməli, uğursuz olduğu halda bu Metodikanın 5.6-cı maddəsində olan tələblərə istinad edilməlidir.
- 5.6.5.2. 2-ci və 3-cü üsulda 90 gün zaman intervalının 365 günədək çoxaldılması;
- 5.6.5.3. 4-cü üsulda ölkə ərazisində malların müəyyən emal nəticəsində dəyişikliyə məruz qalması şərti nəzərə alınmır;
- 5.6.5.4. 1-ci üsulda alıcı və satıcının əlaqəli olması şərtləri qəbul edilə bilər (yalnız distribüter, diler, partnyor və françayzinq müqavilələri);
- 5.6.5.5. 2-ci, 3-cü, 4-cü və 5-ci üsullarla eyni mənşəli malların dəyərləndirilməsi zamanı eyniləşdirmək məqsədilə yaxın ölkələr əsasında müəyyən edilə bilər.

5.6.6. Qeyd olunan şərtlərin tətbiq edilməsi malların gömrük dəyərini daha aşağı hesablanması məqsədi ilə istifadə edilə bilməz.

Daxil edilməyən elementlər

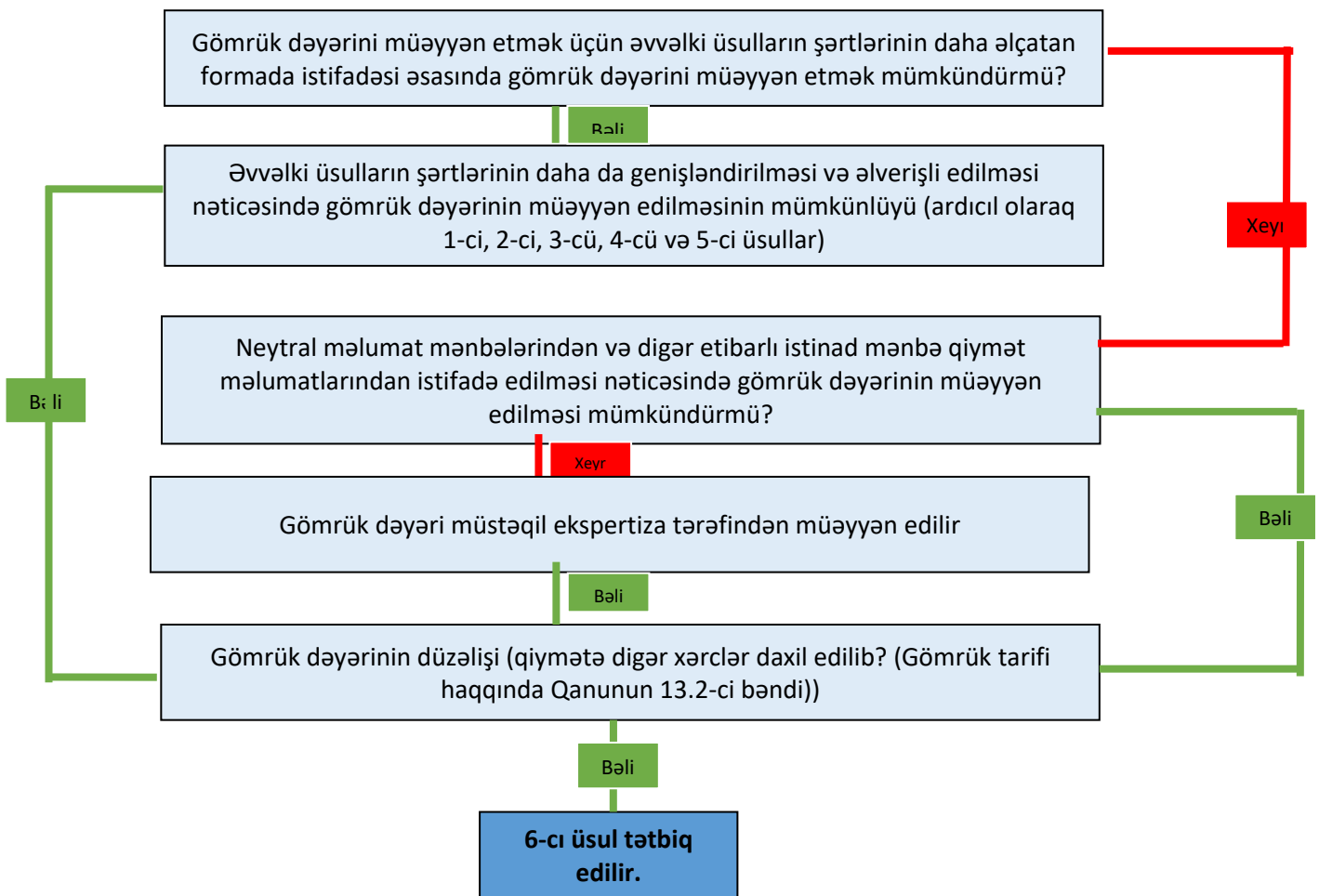
5.6.7. Ehtiyat üsulu ilə malların gömrük dəyərini müəyyən edilməsi üçün əsas kimi aşağıdakılar istifadə edilə bilməz:

- 5.6.7.1. Azərbaycan Respublikasının daxili bazarında malların pərakəndə satış qiyməti;
 5.6.7.2. Azərbaycan mənşəli malların daxili bazarda qiyməti;
 5.6.7.3. subyektiv müəyyən edilmiş və ya etibarlılığı təsdiqlənməmiş qiymət.

5.6.8. Əgər avadanlıq lizinq və ya icarə müqaviləsi şərtlərinə əsasən idxal edilirsə, onda gömrük dəyəri bu avadanlığın bütün istismar müddəti üçün yenidən hesablanmış icarə haqqı məbləğləri əsasında müəyyən edilə bilər. Məsələn, əgər avadanlıq 2 illik icarə müqaviləsi ilə idxal olunursa və onun standart istismar müddəti 10 ildirsə, o zaman avadanlığın dəyərini əldə etmək üçün 2 illik icarə ödənişi 10 il müddətinə yenidən hesablanmalıdır. Eyni zamanda nəzərə alınmalıdır ki, cari icarə ödənişlərinin məbləğinə gömrük dəyərinə daxil edilməyən xərclər (məsələn, avadanlığın təmiri və saz vəziyyətdə saxlanması xərcləri) daxil edilmişdirsə, onlar ayrıca sətirdə vurğulanmalı və zəruri hallarda yoxlanılmalıdır.

Proseslərin xəritəsi

Ehtiyat üsulundan istifadə zamanı gömrük orqanının həyata keçirdiyi hərəkətlər ardıcılığının proseslərin xəritəsi aşağıdakı kimidir:



Nümunələr

Ehtiyat üsulundan istifadə zamanı icra mexanizmləri və buna dair nümunələr:

Nümunə 19. Sərgidə yeni istehsal modelini nümayiş etdirmək üçün “Harley-Davidson” motosikleti müvəqqəti olaraq Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilir. Bəyannaməçi idxal olunan malların daşınması üçün daşıyıcı ilə müqavilə bağlamamışdır.

Cavab: İdxal malları ilə əməliyyatın dəyərində əsaslanan 1-ci üsul tətbiq edilmir, çünki idxal olunan mallar alqı-satqı predmeti deyil və malların daşınması ilə bağlı xərclərin məbləği haqqında məlumat yoxdur. Eyni mallar üçün sövdələşmə qiyməti üsulu, eynicinsli mallar üçün sövdələşmə qiyməti üsulu, dəyərin çıxılması üsulu və dəyərin toplanması üsulu zəruri məlumatlar mövcud olmadığı üçün tətbiq edilmir. Bəyannaməçidə bu məhsulun göndərilməsi ilə əlaqədar təchizatçı tərəfindən verilmiş faktura vardır. Bəyannamədə daşıyıcı (logistika şirkəti) tərəfindən təqdim edilən oxşar marşrut üzrə malların daşınması üçün təsnifat üzrə tariflər haqqında da məlumat var.

Bu halda gömrük dəyəri bəyannaməçi tərəfindən ehtiyat üsulu (6-cı üsul) ilə, idxal edilən malların sövdələşmə qiymətinə əsaslanan (1-ci üsul), şərtlərin əlverişli edilməsi metodunu tətbiq etməklə göstərilən malların qiyməti haqqında məlumatlar müəyyən edilir. Əldə edilmiş proforma, qaimə-faktura və malların daşınması üçün təsnifat (orta) tariflərində mövcud məlumatlar əsasında müəyyən edilmiş məbləğlər malın gömrük dəyərini formalaşdırır.

Nümunə 20. "A" təşkilatı nizamnamə kapitalını formalaşdırır. Nizamnamə kapitalına pay qoyuluşu olaraq, "A" təşkilatının həmtəsisçisi olan "B" təşkilatı yeni MAN markalı traktorunu təhvil verir.

Cavab: Alqı-satqı əməliyyatı olmadığı üçün idxal olunan mallarla əməliyyatın dəyərində əsaslanan 1-ci üsul tətbiq edilmir. Eyni mallarla sövdələşmə qiymətinə əsaslanan üsul, eynicinsli mallarla sövdələşmə qiyməti üsulu, dəyərin çıxılması üsulu və dəyərin toplanması üsulu malın gömrük dəyəri müəyyən edilərkən tətbiq edilmir, çünki bu üsulların tətbiqi üçün lazımı məlumat yoxdur.

Eynicinsli mallarla aparılan sövdələşmə qiymətinə əsaslanan üsulunun əlverişli şərtlər ilə tətbiqi imkanları nəzərdən keçirilərkən, ehtiyat üsulu istifadə edilərək gömrük dəyəri müəyyən edilir. Əvvəllər idxal edilmiş avtomobilin dəyəri barədə məlumatlar təhlil edilərkən məlum olmuşdur ki, qiymətləndirilən neqliyyat vasitəsi gömrük ərazisinə gətirilməzdən 6 ay əvvəl "Scania" markalı yeni yük-traktor gətirilib. Əvvəllər idxal olunan avtomobilləri müqayisə etdikdə məlum olmuşdur ki, bu avtomobillər eyni ölkədə istehsal olunmuşdur, mühərrik gücü, təkər düzümü, kabin növü, avadanlıqları eynidir və bazarda təxminən eyni reputasiyaya malikdir.

Malların bazarda təxminən eyni reputasiyaya malik olması və digər məlumatların təhlili nəticəsində aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

- bu markalı yük avtomobillərinin-traktorların daxili bazarda satış həcmi təxminən eynidir;
- yük maşınları-traktorlar daxili bazarda təxminən eyni qiymətlərlə satılır (eyni qiymət intervalındadır);
- bu avtomobil markaları birbaşa rəqib hesab olunur.

Bu məlumatlar nəzərə alınaraq, eynicinsli mallarla aparılan sövdələşmə qiymətinə əsaslanan üsulunda olan şərtlərin daha əlverişli tətbiqi yolu ilə malın gömrük dəyəri ehtiyat üsulu ilə müəyyən edilmişdir. "MAN" markalı traktoru ilə eyni istehsalçının istehsalı olan avtomobilin Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə idxalı ilə bağlı məlumatın olmaması səbəbindən əvvəllər idxal edilmiş və təxminən eyni reputasiyaya malik olan "Scania" markalı traktorun gömrük dəyəri kimi eyni səviyyədi müəyyən edilib.

6. Royalti, lisenziya və sair bu qəbildən olan ödənişlərinin gömrük dəyərində daxil edilməsi

6.1. Royalti, lisenziya və sair bu qəbildən olan ödənişlərin gömrük dəyərində daxil edilməsi GATT–VII maddəsinin müddəalarına əsaslanır.

6.2. Belə ki, ödənilən və ya ödəniləcək məbləğlər bilavasitə idxal olunan mallara, yaxud onların istifadəsinə aid edilməlidir. Sövdələşmənin şərtlərinə uyğun olaraq idxalatçı malların daxili satışından əldə etdiyi gəlirin bir hissəsini ixracatçıya verdiyi halda həmin məbləğ malların gömrük dəyərində daxil edilməklə satış şərtlərindən biri olmalıdır. Qeyd olunanlara əsasən royaltinin malların əldə edilməsi faktı ilə bağlı olub-olmamasıdır. Belə ki, royaltinin ödənilməsinə malların alışı zamanı sövdələşmədə şərt kimi qoyulmasını müəyyən etmək üçün aşağıdakı amillərə diqqət yetirilməlidir:

- 6.2.1. müqavilədə royaltilərin ödənilməsi ilə bağlı müddəaların olması;
- 6.2.2. lisenziya müqaviləsində idxal olunan malların satışı ilə bağlı müddəaların olması;
- 6.2.3. lisenziya müqaviləsində ixracatçıya hüquq sahibinin əqli mülkiyyətindən istifadə etməklə yaradılmış malların istehsalına və ya alıcıya satılması zamanı müvafiq mükafat ödənilmədikdə onu qadağan edən şərtin olması.

Nümunələr

Nümunə 21. Məşhur brend geyim istehsalçısı olan şirkət Azərbaycan Respublikasındakı alıcıya brend geyim əşyaları satır. Satış müqaviləsinin şərtlərindən biri idxal olunan hər vahid əşyanın satışından əldə edilən mənfəətin 25%-nin istehsalçıya ödənilməlidir. Həmçinin daxili satış qiymətləri də, istehsalçı tərəfindən tənzimlənir. Bu halda royalti ödənişləri gömrük dəyərində daxil edilir?

Cavab: Royalti ödənişləri idxal olunan malların hər vahidinə şamil edilir və idxal-ixrac əməliyyatının əsas şərtlərindən biridir.

Nümunə 22. “SmartGo” şirkəti Azərbaycan Respublikasındakı alıcıya salfet qabları istehsal edən avadanlığını dəyərində güzəşt olmadan satır. Satış müqaviləsinin şərtlərindən biri hər istehsal olunan qab vahidin satışından əldə edilən mənfəətin 25%-nin istehsalçıya ödənilməsidir. Bu halda royalti ödənişləri gömrük dəyərində daxil edilir?

Cavab: Royalti ödənişləri idxal mallarına şamil edilmir və fəaliyyətin digər növünə aiddir. Həmçinin müqavilə şərtləri tək idxal-ixrac deyil, sonrakı biznes fəaliyyətini tənzimləyir.

Nümunə 23. “SmartGo” şirkəti Azərbaycan Respublikasındakı alıcıya salfet qablarının istehsal edən avadanlığını dəyərində 60% güzəşt olmaqla satır. Satış müqaviləsinin şərtlərindən biri hər istehsal olunan qab vahidin satışından əldə edilən mənfəətin müəyyən edilmiş faizini 3 il ərzində istehsalçıya ödənilməklə güzəşt edilən məbləğin tam ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bu halda royalti ödənişləri gömrük dəyərində daxil edilir?

Cavab: Bəyan olunan malların dəyərində təsir etdiyi üçün royalti ödənişləri idxal mallarının gömrük dəyərində əlavə edilir.

Nümunə 24. Məşhur geyim markası Azərbaycan Respublikasına geyim əşyaları ixrac edir. Müqavilədə geyim mallarının həmin brend adı altında idxalı, eyni zamanda istehsalı nəzərdə tutulur. Müqaviləyə əsasən hər iki hal üzrə royalti ödənişi qeyd olunmuşdur. Bu halda royalti ödənişləri gömrük dəyərində daxil edilir?

Cavab: Royaltinin idxal və daxildə istehsal olunan mallara görə ödənilməyi nəzərə alınaraq, idxal və istehsal mallarının ayrılıqda miqdarı müəyyən edilməklə yalnız idxal hissəsinə aid olan gömrük dəyərində əlavə edilməlidir.

6.3. Mallar gömrük orqanları tərəfindən buraxıldıqdan sonra gömrük dəyərində dəqiqləşdirilməsi məqsədi ilə yoxlama aparıla bilər. Yoxlamanın nəticələrinə əsasən gömrük dəyəri, habelə ödənilməli olan gömrük ödənişlərinin məbləği yenidən hesablanır və onların alınması və ya qaytarılması həyata keçirilə bilər.

7. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən malların gömrük dəyərində müəyyən edilməsi üsulları üzrə xarici ticarət iştirakçılarının, əmtəə və sövdələşmə xüsusiyyətlərinin təsnifatlaşdırılması

7.1. Məlumatların təsnifatlaşdırılması ARAS-ın düzgün qurulmasını, eləcə də "ədalətli/normal" qiymət metoduna riayət olunmasını təmin edir. Əmtəə və sövdələşmə xüsusiyyətlərinin təsnifatı bu Metodikanın 2 sayılı Əlavəsində göstərilmişdir.

7.2. Gömrük dəyərində müəyyən etmək üçün xarici ticarət iştirakçıları aşağıdakı kimi təsnifatlaşdırılır:

- 7.2.1. İstehsalçı kateqoriyalı hüquqi və fiziki şəxslər;
- 7.2.2. Dövlət satınalmaları müəssisələri;
- 7.2.3. Xarici investisiyalı müəssisələr;
- 7.2.4. Birgə müəssisələr;
- 7.2.5. Françayzinq lisenziyalı hüquqi və fiziki şəxslər;
- 7.2.6. Distribüterlər;
- 7.2.7. Dilerlər;
- 7.2.8. Partnyorlar;
- 7.2.9. Topdansatış müəssisələri;
- 7.2.10. Pərakəndə satış müəssisələri;
- 7.2.11. Qeyri-ticarət xidmət müəssisələri (banklar, maliyyə təşkilatları, fondlar və s.).

7.3. Təsnifata uyğun aşağıdakı üsullar tətbiq edilməlidir:

- 7.3.1. distribüterlər, dilerlər, partnyorlar, françayzinq, birgə, xarici investisiyalı müəssisələrdə (ödəniş olmadıqda) ardıcıl olaraq 2, 3, 4, 5 və 6-cı üsullar;
- 7.3.2. topdansatış, pərakəndə satış, istehsalçılar və dövlət müəssisələrində ardıcıl olaraq 1, 2, 3, 4, 5 və 6-cı üsullar;

8. Malların gömrük dəyərində müəyyən edilməsi üsuluna və dəyər həcmində düzəlişlərin edilməsi qaydaları

8.1. Malların gömrük dəyərində nəzarət və düzəlişlərin edilməsi malların buraxılışından əvvəl və sonra həyata keçirilir.

8.2. Malların gömrük dəyərində düzəlişlərin edilməsi zamanı gömrük dəyərində düzəliş sənədinin (bundan sonra - GDD) doldurulması məcburidir.

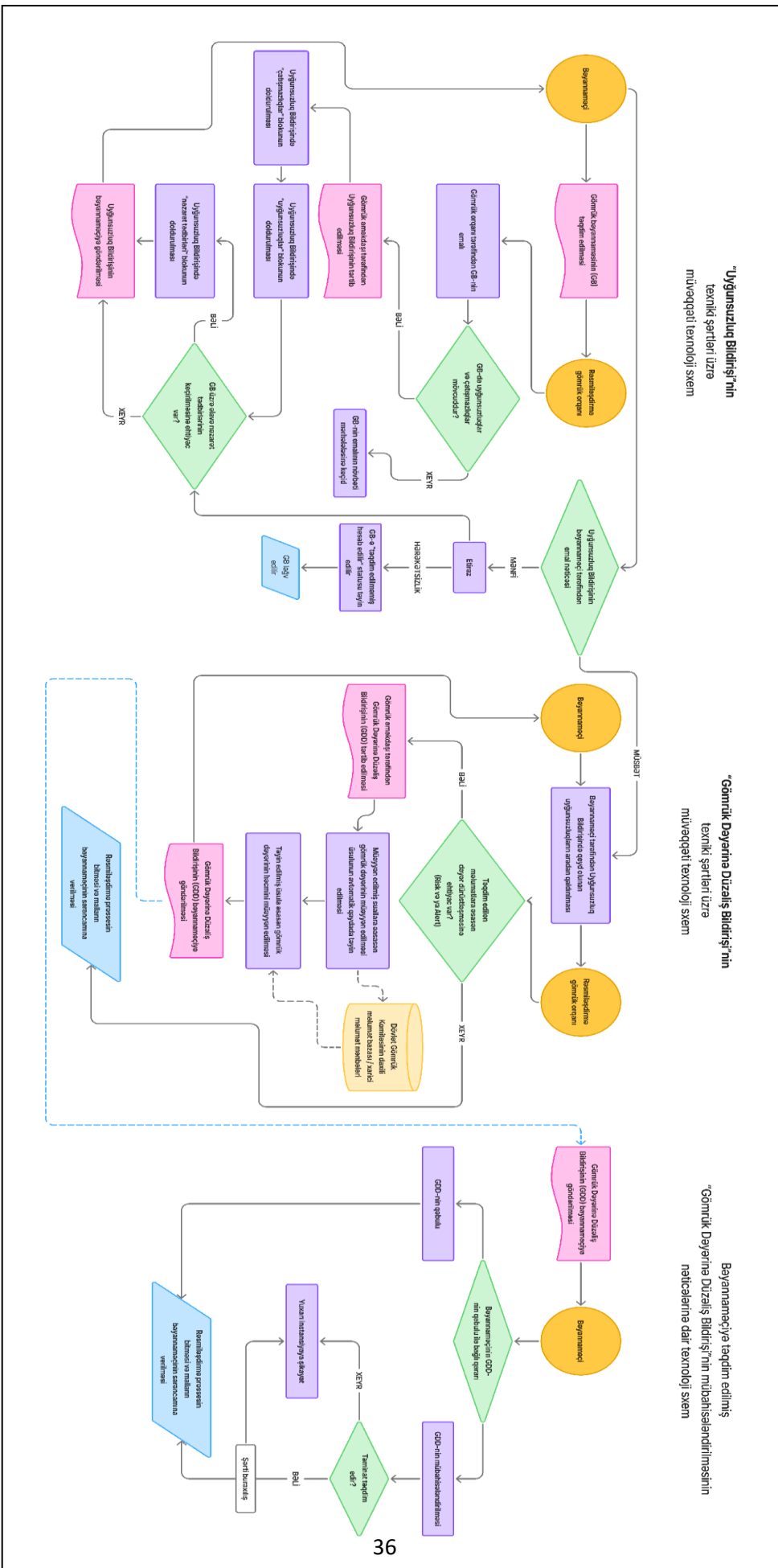
8.3. Bəyannaməçi tərəfindən bəyan olunan malların gömrük dəyərində düzəlişlərin edilməsi müvafiq təsdiqedicə sənədlərin (məlumatların) təqdim edilməsi əsasında həyata keçirilir.

8.4. Gömrük orqanı tərəfindən bəyan olunmuş malların gömrük dəyərində düzəlişlərin edilməsi müvafiq qaydada əsaslandırılmalıdır.

8.5. GDD-nin doldurulması zamanı xarici valyutanın milli valyutaya və ya milli valyutanın xarici valyutaya konvertasiyası düzəliş edilən gömrük bəyannaməsinin təqdim olunduğu günə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının müəyyən etdiyi məzənnə əsasında həyata keçirilir.

8.6. Müəyyən edilmiş gömrük dəyərinin yoxlanılması, təsdiqi və düzəlişi aşağıdakı texnoloji sxemə uyğun olaraq aparılır:

Gömrük dəyərinə düzəlişlərin edilməsinə dair texnoloji sxemin təsviri:



Qeyd: Yuxarıdakı texnoloji sxemə uyğun olaraq gömrük dəyərinin yoxlanılması, təsdiqi və düzəlişi üzrə proseslərin ardıcıl izahı aşağıdakı kimidir:

- 1) Gömrük bəyannaməsi təqdim edilir.
- 2) Gömrük orqanı gömrük dəyəri üzrə müvafiq qərar qəbul edir.
- 3) Qərar iki istiqamətdə verilə bilər: gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsulunun və dəyər həcmnin təsdiq edilməsi, yaxud gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsuluna, o cümlədən dəyər həcminə düzəliş edilməsi.
- 4) Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsulu və dəyər həcmi təsdiq edildikdə, bəyan edilmiş malların rəsmiləşdirilməsi və buraxılışın həyata keçirilməsi təmin edilir.
- 5) Gömrük orqanı tərəfindən gömrük dəyərinə düzəliş qərarı verildiyi halda gömrük bəyannaməsinin təqdim edildiyi andan 24 saat ərzində bildirişin verilməsi təmin edilir.
- 6) Bildirişin nəticəsi olaraq bəyannaməçi gömrük dəyərinə düzəlişlər etdikdən sonra gömrük orqanı malların rəsmiləşdirilməsini və buraxılışın həyata keçirilməsini təmin edir.
- 7) Bildirişin nəticəsi olaraq bəyannaməçi gömrük dəyərinə düzəlişləri qəbul etmədikdə, təminat üsullarından birini seçməklə malların təminatlı buraxılışı üçün müraciət edir, eyni zamanda bəyannaməçi əlavə yoxlamaların aparılması üçün yuxarı gömrük orqanına və məhkəməyə müraciət edə bilər.
- 8) Normativ hüquqi aktlarının tələblərinə uyğun təyin edilmiş müddət ərzində bəyannaməçi tərəfindən gömrük dəyərini təsdiq edən sənədlər təqdim edilmədiyi halda verilmiş təminat məbləğinin büdcəyə köçürülməsi təmin edilir.
- 9) Yuxarı gömrük orqanı və (və ya) məhkəməyə müraciət olduqda gömrük orqanı təminat üsulunu və müddəti təsdiq edərək, malların buraxılışını həyata keçirməklə növbəti prosessual addımların atılmasını təmin edir.
- 10) Beləliklə gömrük dəyərinin yoxlanılması, təsdiqi və düzəlişi üzrə proseslərin ardıcıl addımları gömrük orqanı tərəfindən tamamlanır.
- 11) Əgər yuxarıda qeyd olunan proseslərdə hər hansı hüquqpozma faktı aşkarlansa (dəyər saxtalaşdırılması, malların digər üsulla gizli keçirilməsi və s.) normativ hüquqi aktlarının tələblərinə uyğun olaraq məsələyə hüquqi qiymət verilməsi üçün aidiyyəti üzrə müraciət olunur.

8.7. Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün tətbiq edilən qərarlar malların rəsmiləşdirmə müddətini artıra bilməz.

8.8. Hüquqpozma faktına əsaslar olduqda, gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üçün mallar gömrük nəzarəti altında saxlanılmalıdır.

8.9. Malların təminatlı buraxılışı xarici ticarət iştirakçısının risk göstəricilərinə uyğun olaraq aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

8.9.1. seçilmiş təminat üsulunun təsdiqi (Məcəllənin 258.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş təminat üsulları);

8.9.2. öhdəliyin verilməsi;

8.9.3. prob və nümunələrin götürülməsi;

8.9.4. foto-video çəkilişlərin aparılması (lazım olduqda).

Qeyd: Hesablanmış əlavə gömrük borcunun ödənilməsinin təmin edilməsi məqsədilə yüksək və orta riskli xarici ticarət iştirakçılarında yalnız bank qarantıyası və avans ödəmələr, aşağı riskli xarici ticarət iştirakçılarında isə Məcəllədə qeyd olunan bütün növ təminat üsulları tətbiq edilə bilər.

Gömrük dəyərinə nəzarət

8.10. Gömrük orqanının vəzifəli şəxsi "Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq bəyannaməçi tərəfindən gömrük dəyərləndirilməsi məqsədilə ona təqdim edilən hər hansı sənədin, məlumatın və ya bəyannamənin düzgünlüyünü yoxlayır.

8.11. Bəyannaməçi tərəfindən bəyan edilmiş malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsinin düzgünlüyünə əsaslı şübhələr olduqda, habelə sənədlərin (məlumatların) etibarlı və ya yetərli olmadığını göstərən əlamətlər aşkar edildikdə gömrük orqanının vəzifəli şəxsi gömrük dəyərinə dair aşağıdakı qərarlardan birini qəbul edir:

8.11.1. Təqdim edilən sənədlər və ya məlumatlar malın bəyan edilmiş gömrük dəyəri barədə qərar qəbul etmək üçün kifayət etmədikdə bəyannaməçidən əlavə sənəd və məlumatların tələb edilməsi;

8.11.2. Gömrük dəyərinə dair düzəlişlərin edilməsi.

8.12. Bəyannaməçi tərəfindən malların bəyan edilən gömrük dəyəri məqbul hesab edildiyi, eləcə də risklərin mövcud olmadığı və ya risklərin minimallaşdırıldığı hallarda Məcəllənin 162-ci maddəsinin tələbləri nəzərə alınmaqla malların buraxılışı həyata keçirilir.

8.13 Bəyan edilmiş gömrük dəyəri üzrə etibarsızlığın əsas əlamətləri aşağıdakılar hesab oluna bilər:

8.13.1. ARAS-dan gömrük dəyərinin düzgün bəyan edilməməsi üzrə alınan məlumatlar;

8.13.2. əvvəllər bu məhsulun daha yüksək qiymətə (həm bəyannaməçi, həm də digər xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçıları tərəfindən) gətirilməsi;

8.13.3. bəyannaməçinin təqdim etdiyi sənədlərdə malların gömrük dəyərinə təsir edən məlumatlara nəzarət nəticəsində müəyyən edilmiş uyğunsuzluqların olması;

8.13.4. malların gömrük dəyərinə təsir edən və bir sənəddə əks olunan məlumatlarla bu və ya digər sənədlərdə olan məlumatlar arasında uyğunsuzluğun müəyyən edilməsi;

8.13.5. hərəclar, birja kotirovkaları, qiymət kataloqları, eyni zamanda etibarlı internet mənbələri üzrə eyni və ya eynicinsli malların qiymətləri ilə müqayisədə bəyan edilmiş malların qiymətlərinin nəzərə çarpacaq dərəcədə aşağı olması;

8.13.6. malların istehsal olunduğu komponentlərin (xammal daxil olmaqla) qiymətləri ilə müqayisədə aşağı qiymətlərlə bəyan edilməsi;

8.13.7. gömrük orqanında mövcud olan məlumatlara əsasən satıcı ilə alıcı arasında əlaqələliyin olması və bu əlaqələliyin mal üçün faktiki ödənilmiş və ya ödənilməli qiymətə təsirinin olması;

8.13.8. malların gömrük dəyərinin düzgün formalaşmaması barədə əsaslı şübhələrin olması (sığorta xərci, əqli mülkiyyət obyektlərindən istifadəyə görə lisenziya, royalti, həmçinin digər oxşar ödənişlərin malın bəyan olunan gömrük dəyərində nəzərə alınmaması və ya tam nəzərə alınmaması).

8.14. Gömrük dəyərinin düzgünlüyü aşağıda qeyd olunan məlumat mənbələri əsasında dəqiqləşdirilir:

8.14.1. gömrük orqanında mövcud olan baza məlumatları (Vahid Avtomatlaşdırılmış İdarəetmə Sistemi (bundan sonra - VAİS));

8.14.2. Azərbaycan Respublikasında malların topdansatış qiymətləri haqqında məlumatlar (müvafiq dövlət qurumları, ekspertiza idarələri və s.);

8.14.3. Dövlət Gömrük Komitəsi ilə Azərbaycan Respublikasının digər dövlət orqanları və qurumları arasında aparılan məlumat mübadiləsi nəticəsində əldə olunan məlumatlar;

8.14.4. beynəlxalq sazişlər əsasında digər tərəfdaş ölkələrin müvafiq səlahiyyətli qurumları ilə aparılan məlumat mübadiləsi nəticəsində, həmçinin digər dövlətlərin səlahiyyətli qurumlarına rəsmi qaydada göndərilən sorğulara cavab olaraq əldə olunan məlumatlar;

8.14.5. mənbəyi məlum olan və aktual hesab edilən mənbələrdə yerləşdirilmiş məlumatlar və s.

8.15. Malların gömrük dəyərləndirilməsi zamanı aşağıdakı hallar gömrük dəyərinin qəbul olunması üçün əsas hesab edilə bilər:

8.15.1. malların idxal olunduğu mövsümə (ay, il, fəsil) uyğun qiymətlərin korreksiyası;

8.15.2. sövdələşmənin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla gömrük dəyəri üzrə fərqlərin yaranması (rəsmi distributor hüququnun verilməsi, iri mal partiyaları ilə alış, dəyərin qabaqcadan tam həcmdə ödənişi, mal vahidinə düşən nəqliyyat xərcləri və s.);

8.15.3. satış sövdələşməsinin (qiymət razılaşması) bağlanıldığı tarixdə malların birja qiymət göstəriciləri ilə uyğunluq təşkil edildikdə;

8.15.4. təqdim olunmuş endirimlər ağılabatan həcmdə olduqda.

8.16. Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsullarının mexanizmlərində ardıcılığın təmin edilməsi məqsədilə 3 sayılı Əlavədə təsvir edilən üsullar üzrə şərtlərin tətbiq keçidlərinə riayət edilir.

Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsuluna və dəyər həcminə düzəlişlərin edilməsi

8.16. Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsuluna və dəyər həcminə düzəlişlər aşağıdakı hallarda həyata keçirilir:

8.16.1. gömrük orqanı tərəfindən malların buraxılışından əvvəl təsdiq olunmuş gömrük bəyannaməsinə dair yoxlamaların aparılması və sənədlərin (məlumatların) araşdırılması, eyni zamanda buraxılışdan sonra malların gömrük dəyərinə gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsinin nəticələrinə uyğun olaraq gömrük dəyərinə düzəliş edilməsinə dair bu Metodikanın 4 və 5 sayılı Əlavələrində göstərilmiş formalara uyğun "Uyğunsuzluq Bildirişi" (bundan sonra bildiriş) və (və ya) GDD sənədləri əsasında;

8.16.2. gömrük bəyannaməsi təsdiq edildikdən sonra Məcəllənin 153.2-ci maddəsinin tələbləri istisna olmaqla malların gömrük dəyəri haqqında səhv məlumatların bəyan edilməsi hallarının aşkarlanması nəticəsində bəyannaməçinin əsaslandırılmış müraciətinə uyğun olaraq təqdim edilmiş GDD əsasında.

8.17. Bəyan edilmiş gömrük dəyəri üzrə şübhələr olduqda, həmçinin malların buraxılışından sonra düzəliş edilməsinə əsaslar yarandıqda gömrük orqanının vəzifəli şəxsi gömrük dəyərinə düzəlişlərin edilməsi üçün bəyannaməçiyə elektron və ya yazılı formada bildiriş və (və ya) GDD verir.

8.18. Mallar elektron formada bəyan edilərkən gömrük orqanının vəzifəli şəxsi əlavə yoxlamanın aparılması haqqında bildiriş və GDD-nin elektron surətini formalaşdırıldıqdan dərhal sonra, mallara dair bəyannamənin qeydiyyatı alındığı gündən 24 saatdan gec olmayaraq bəyannaməçiyə (təmsilçiyə) təqdim edir.

8.19. Gömrük orqanı tərəfindən verilmiş bildiriş və GDD göndərildiyi tarixdən 10 (beş) iş günü müddətində bəyannaməçi tərəfindən təsdiqlənə və ya imtina oluna bilər. Bəyannaməçi gömrük orqanı tərəfindən verilmiş bildiriş və GDD-dən imtina etdikdə əlavə yoxlamaların aparılması məqsədilə gömrük orqanına müraciət edə bilər.

8.20. Gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən əlavə yoxlamaların aparılması zamanı əlavə sənədlər, məlumatlar və izahatlar tələb edildikdə, onların təqdim edilməsi üçün əgəlabatan (kifayət qədər) müddət göstərilir ki, bu da mallara dair bəyannamənin qeydiyyatına alındığı tarixdən 45 (qırx beş) təqvim günündən çox ola bilməz. Bəyannaməçi (təmsilçi) əlavə sənədləri gömrük orqanına təqdim etmək üçün müəyyən edilmiş müddətdən əvvəl vermək hüququna malikdir. Gömrük orqanı bəyannaməçinin (təmsilçinin) təqdim etdiyi əlavə sənədləri müəyyən edilmiş müddətdən əvvəl baxılmaq üçün qəbul etməyə borcludur.

8.21. Əlavə yoxlama aparılarkən gömrük orqanının vəzifəli şəxsi bəyannaməçidən (təmsilçidən) siyahısı əlavə yoxlamanın aparılması haqqında bildirişdə göstərilən əlavə sənədləri, məlumatları və izahatları tələb edir (Əlavə 1).

8.22. Gömrük orqanı tərəfindən tələb edilən sənədlər, məlumatlar və izahatlarla eyni vaxtda malların bəyan edilmiş gömrük dəyərinin təsdiqi üçün bəyannaməçi (təmsilçi) əlavə sənəd və məlumatları da təqdim edə bilər. Göstərilən sənədlər, məlumatlar və izahatlar bəyannaməçi (təmsilçi) tərəfindən onların verilmə müddəti bitənə qədər tam dəst şəklində (hissə-hissə deyil) gömrük orqanına təqdim edilməlidir.

8.23. Gömrük orqanının gömrük dəyərinə etdiyi düzəliş üzrə bildirişi əsaslandırılmalı, malların gömrük dəyəri haqqında məlumatın etibarsız ola biləcəyini və ya bəyan edilmiş məlumatın lazımı qaydada təsdiq edilmədiyini göstərən konkret əlamətlərin siyahısını ehtiva etməlidir (özünün və ya digər idxalatçıların əvvəlki əməliyyatları ilə müqayisə, birja, hərrac, qiymət kataloqları, etibarlı internet resursları, ölkə ərazisində topdanşatış qiymətləri və s.).

8.24. Bu Metodikanın 1 sayılı Əlavəsində göstərilmiş sənədlərin siyahısı vəzifəli şəxs tərəfindən qiymətləndirilən malın gömrük dəyəri haqqında bəyan edilmiş məlumatların etibarsızlığının müəyyən edilmiş əlamətləri, habelə hesablanmış əlavə gömrük ödənişlərinin ödənilməsi şərti nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

8.25. Gömrük orqanı tərəfindən gömrük dəyərinə düzəlişlərin edilməsi məqsədilə bəyannaməçiyə bildiriş və GDD təqdim edildikdə malların buraxılışı aşağıdakı hallarda həyata keçirilir:

8.25.1. bəyannaməçi gömrük dəyərinə düzəlişlərin edilməsini məqsədəuyğun hesab etməklə gömrük bəyannaməsinə müvafiq düzəlişlər etdikdə;

8.25.2. gömrük orqanına təqdim edilən bəyannamədə hesablanmış gömrük ödənişləri nəzərə alınmaqla, bəyannaməçi gömrük orqanı tərəfindən təqdim edilmiş bildirişdə və GDD-də əks olunmuş düzəlişlər nəticəsində yarana biləcək əlavə gömrük borcunun ən yüksək səviyyəsində təminat təqdim etdikdə.

8.26. Əgər sənədlər bəyannaməçi (təmsilçi) tərəfindən müvafiq gömrük orqanına təqdim edilmişdirsə, bəyannaməçinin (təmsilçinin) əlavə olaraq tələb olunan sənədləri, məlumatları və izahatları təqdim etmək öhdəliyini yerinə yetirdiyi gün onların gömrük orqanında qeydə alındığı və ya poçt vasitəsilə sənədlər göndərilərkən poçt markasında göndərilmə tarixidir.

8.27. Bəyannaməçi tərəfindən təqdim olunmuş əlavə sənədlər (məlumatlar) bəyan edilmiş gömrük dəyərinin düzgünlüyünü təsdiq etdikdə verilmiş təminatdan istifadə olunmur.

8.28. Gömrük orqanı tərəfindən verilmiş bildiriş və GDD ləğv edildikdə və ya yeni GDD-nin təqdim olunması nəticəsində gömrük borcu yaranmadıqda gömrük ödənişlərinə dair verilmiş təminat geri qaytarılır.

- 8.29. Bəyannaməçinin gömrük orqanının müəyyən etdiyi gömrük dəyəri ilə razılaşmadığı, eləcə də təminat təqdim etmədiyi hallarda malların buraxılışı həyata keçirilmir.
- 8.30. Bəyannaməçi tərəfindən bəyan olunmuş gömrük dəyərinə malların buraxılışından sonra düzəliş edilməsi üçün müraciət edildikdə, belə bir düzəlişin zəruri olduğunu əsaslandırmaq şərti ilə gömrük orqanına GDD və bu məlumatları (hesablamaları) təsdiq edən sənədlərin təqdim edilməsi tələb olunur.
- 8.31. Aşağıdakı hallarda malların buraxılışından sonra bəyannaməçinin gömrük dəyərinə düzəlişlərin edilməsi barədə müraciətinə baxılmır:
- 8.31.1. bəyannaməçi Məcəllənin 153-cü maddəsində qeyd olunan hallarda gömrük orqanına müraciət etdikdə;
 - 8.31.2. bəyannaməçi bu Metodikanın 8.30 yarımbəndinin tələblərini yerinə yetirmədikdə;
 - 8.31.3. gömrük bəyannaməsində qeyd olunan malların gömrük nəzarəti altında olan mallar statusunu itirməsindən 3 (üç) il keçdikdən sonra müraciət etdikdə.
- 8.32. Gömrük orqanı tərəfindən malların buraxılışından sonra bəyannaməçinin gömrük dəyərinə düzəlişlərin edilməsi barədə müraciəti ilə bağlı aşağıdakı qərarlardan biri qəbul edilir:
- 8.32.1. təqdim edilmiş GDD-yə uyğun olaraq gömrük bəyannaməsində müvafiq düzəlişlərin edilməsi;
 - 8.32.2. təqdim edilmiş GDD əsasında gömrük bəyannaməsində müvafiq düzəlişlərin edilməsindən imtina olunması. Bu halda imtinanın səbəbləri göstərilməklə bəyannaməçiyə elektron və ya yazılı formada məlumat verilir.
- 8.33. Bəyannaməçi ona təqdim edilmiş bildiriş və GDD-də göstərilən gömrük dəyərinə təklif olunan düzəlişlə razılaşmadıqda yuxarı gömrük orqanına və ya məhkəməyə müraciət edə bilər.
- 8.34. Yuxarı gömrük orqanı və ya məhkəmə bəyannaməçinin bəyan etdiyi gömrük dəyərini düzgün hesab etdikdə aidiyyəti gömrük orqanı tərəfindən malların gömrük dəyərinə təklif edilən düzəlişlər barədə verilmiş bildiriş və GDD hüquqi qüvvəsini itirir.
- 8.35. Yuxarı gömrük orqanı və ya məhkəmə gömrük orqanının təklif etdiyi gömrük dəyərindən fərqli gömrük dəyəri müəyyən etdikdə aidiyyəti gömrük orqanı tərəfindən bəyannaməçiyə gömrük dəyərinə (yuxarı gömrük orqanı və ya məhkəmənin müəyyən etdiyi gömrük dəyəri əsas götürülməklə) düzəlişlər edilməsi üçün yeni bildiriş və GDD təqdim olunur, nəticədə əvvəl verilmiş bildiriş və GDD hüquqi qüvvəsini itirmiş sayılır.

Malın təminatlı buraxılışına dair qeydlər

- 8.46. Gömrük dəyərinə düzəlişlərin edilməsi iki formada həyata keçirilir:
- 8.46.1. yekun düzəliş;
 - 8.46.2. əlavə yoxlamanın aparılması (təminatla malların buraxılması).
- Birinci halda, gömrük orqanının vəzifəli şəxsi gömrük dəyərinə düzəliş edilməsi üçün bildiriş və GDD təqdim edir, bəyannaməçi isə bu düzəlişlə razılaşır. Bu halda əlavə yoxlama tələb olunmur. Bildiriş və GDD əsasında əlavə hesablanmış gömrük ödənişlərinin ödənilməsi bəyannaməçi tərəfindən gömrük bəyannaməsində düzəlişlər etməklə həyata keçirilir.
- İkinci halda, bəyannaməçi gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən müəyyən edilmiş gömrük dəyəri ilə razılaşmır və əlavə yoxlamanın aparılması üçün müraciət edir. Bu halda bəyannaməçi malların buraxılması üçün ödənilmiş gömrük ödənişləri ilə gömrük orqanı tərəfindən düzəliş edilmiş gömrük dəyəri əsasında ödənilməli olan ödənişlər arasındakı fərq məbləğində gömrük ödənişlərinin ödənilməsi üçün təminat verməlidir. Eyni zamanda, bəyannaməçinin gömrük orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş gömrük dəyərinə uyğun olaraq yaranan əlavə gömrük borcu məbləğində təminatdan istifadə etməklə bəyan edilmiş malların

sərbəst dövriyyəyə buraxılması tələbi ilə gömrük orqanına müraciət etmək hüququ vardır. Müəyyən edilmiş təminat üzrə öhdəliklərin qüvvədə olma müddəti beynəlxalq praktika nəzərə alınmaqla gömrük bəyannaməsinin təqdim edildiyi andan 60 təqvim günündən çox olmaması tövsiyyə olunur. Gömrük orqanı əlavə hesablanmış gömrük borcunun ödənilməsinə təmin etmək şərti ilə buraxılış haqqında qərar qəbul etdikdə malların üzərində sərəncam verilməsinə heç bir məhdudiyət qoyulmur, mallar üçüncü şəxslərin xeyrinə satıla və ya özgəninkiləşdirilə bilər.

8.47. Gömrük orqanı bəyannaməçinin göstərdiyi malın gömrük dəyərini qəbul etdikdə artıq ödənilmiş avans məbləğinin qaytarılması gömrük orqanı tərəfindən cari hesaba hesablaşma yolu ilə həyata keçirilir və gömrük ödənişləri şəklində silinmiş avans məbləği gömrük orqanı tərəfindən ödəyicinin hesabına bərpa edilir.

8.48. Gömrük orqanı malın gömrük dəyərini qəbul etməkdən imtina etdikdə, bəyannaməçi gömrük bəyannaməsinə dəyişiklik edilməsi haqqında qərardan şikayət verə bilər.

8.49. Gömrük dəyərində nəzarət nəticəsində gömrük orqanının vəzifəli şəxsi aşağıdakı qərarlardan birini qəbul edir:

8.49.1. bəyannaməçinin bəyan etdiyi gömrük dəyərini qəbul edilməsinin haqqında;

8.49.2. bəyan edilmiş gömrük dəyərini təsdiq edilməsi üçün zəruri olan əlavə sənədlərin və məlumatların bəyannaməçidən tələb edilməsi haqqında;

8.49.3. gömrük dəyərini müəyyən edilməsi üçün bəyannaməçinin seçdiyi üsul çərçivəsində gömrük dəyərini tənzimlənməsinin zəruriliyi və ya gömrük dəyərini müəyyən edilməsi üçün başqa üsuldən istifadə edilməsinin zəruriliyi haqqında.

8.50. Gömrük orqanının icazəsi ilə bəyannaməçinin elektron və ya kağız sənəd formasında təqdim etdiyi əsaslandırılmış müraciəti ilə gömrük bəyannaməsində göstərilən gömrük dəyərində dair məlumatlar mallar buraxılana qədər aşağıdakı şərtlər daxilində dəyişdirilə (əlavə edilə) bilər:

8.50.1. gömrük orqanı bəyannamədə bəyan edilmiş gömrük dəyərini təsdiq edən sənədləri və (və ya) məlumatları tələb etməmişdir;

8.50.2. gömrük orqanı gömrük yoxlaşmasının aparılması barədə qərar qəbul etməmişdir;

8.50.3. gömrük orqanı gömrük ekspertizası təyin etməmişdir.

8.51. Gömrük orqanı malların buraxılışına qədər onların gömrük dəyərini tənzimlənməsi barədə qərar qəbul etdikdə, bəyannaməçi müəyyən edilmiş müddətdə yanlış məlumatları düzəltməyə və düzəliş edilmiş məlumatlar nəzərə alınmaqla hesablanmış məbləğdə gömrük ödənişlərini ödəməyə borcludur.

8.52. Bəyannaməçi yanlış məlumatları düzəltməyibsə və əlavə hesablanmış gömrük ödənişlərini ödəməyibsə, gömrük orqanı malların buraxılmasından imtina edir.

8.53. Gömrük orqanı mallar buraxıldıqdan sonra gömrük dəyərində düzəlişlərin edilməsi barədə qərar qəbul etdikdə, bəyannaməçi yanlış məlumatları düzəltməli və düzəliş edilmiş məlumatlar nəzərə alınmaqla hesablanmış məbləğdə gömrük ödənişlərini ödəməlidir.

8.54. Malların gömrük dəyərini müəyyən edilməsi özbaşına və ya uydurma gömrük dəyərini istifadəsinə əsaslanmamalıdır. Malların gömrük dəyəri etibarlı, müvafiq təsdiqedicisi sənəd və məlumatlara əsaslanmalıdır.

8.55. Mallar təminatla buraxıldıqda, gömrük orqanının vəzifəli şəxsi gömrük ödənişlərinin ödənilməsi üçün təminat məbləğini hesablayır (ödənilmiş ödənişlər ilə düzəliş edilmiş gömrük dəyəri ilə ödənilməli olan ödənişlər arasındakı fərq). Bəyan edilmiş gömrük dəyərini təsdiq etmək üçün bəyannaməçi gömrük dəyərində düzəliş edilməsi üçün ona verilmiş bildiriş

tarixindən 5-45 gün müddətində tələb olunan sənədləri gömrük orqanına təqdim etməyə borcludur.

8.56. Bəyannaməçi tərəfindən verilmiş təminatın müddəti başa çatdıqdan sonra bəyan edilmiş gömrük dəyərinin gömrük orqanı tərəfindən qəbul edilməsindən imtina edildikdə, bəyannaməçiyə məlumat verilməklə əlavə hesablanmış gömrük borcuna görə verilmiş avans məbləği avtomatlaşdırılmış qaydada silinir.

Yekun müddəalar

Gömrük dəyəri müəyyən edilərkən gömrük işinə dair qanunvericilik aktları ilə yanaşı bu metodikanın müddəaları rəhbər tutulur.

Qanunvericilik aktlarında bu Metodikadan fərqli müddəalar nəzərdə tutularsa həmin qanunvericilik aktlarına üstünlük verilir.

Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsinin üsulları üzrə tələb olunan sənədlərin siyahısı

No	Sənədlər	I üsul	II üsul	III üsul	IV üsul	V üsul	VI üsul
1	bəyannaməni təqdim edən (idxalatçı) təsis sənədləri	x			x		
2	müqavilə, əlavələr və dəyişikliklər	x	x	x	x	x	x
3	invoys (hesab-faktura), proforma-invoys (hesab-proforma)	x	x	x	x	x	
4	bank ödəniş sənədləri (ödənilibsə), habelə digər hesablaşma və ya kommərsiya sənədləri	x	x	x			
5	birja əmtəəsi idxal edildiyi halda birja kotirovkaları	x					x
6	nəqliyyat (daşınma) sənədləri	x	x	x	x	x	x
7	sığorta sənədləri	x					
8	daşınma xərclərinin sövdələşmə qiymətinə daxil edilmədiyi və ya sövdələşmə qiymətindən bu xərclərin çıxılması qeyd edildiyi hallarda daşınma və ya daşınma xərclərinin hesablanması üçün hesab-faktura	x					
9	gömrük bəyannaməsinin birinci vərəqində göstərilən məlumatlara təsir edən müqavilə üzrə ilk çatdırılma və ya müqaviləyə əlavələr və/və ya müqavilələr imzalandıqdan sonra aparılan çatdırılma zamanı əvvəlki partiyanın gömrük bəyannaməsinin surəti (malların gömrük rəsmiləşdirilməsi yeri dəyişdikdə)	x					
10	üçüncü şəxslərlə bağlanmış müqavilə	x	x	x	x	x	
11	üçüncü şəxs tərəfindən satıcının xeyrinə edilmiş ödənişlərə görə hesab-faktura	x	x	x			
12	qiymətləndirilən mallarla bağlı komissiyalar, broker xidmətləri üçün hesab-fakturalar	x					
13	mühasibatlıq sənədləri	x	x	x			
14	lisenziya və ya müəlliflik müqavilələri (royalti)	x	x	x	x	x	
15	ixrac-idxal lisenziyaları	x	x	x	x	x	x
16	anbar qəbzləri	x	x	x			
17	satınalma sifarişləri	x					
18	İstehsalçının kataloqları, spesifikasiyalar, qiymət siyahıları (preskurant və s.)	x				x	x
19	qiymətləndirilən mallar üçün istehsalçının kalkulyasiya sənədi	x	x	x		x	x
20	mənşə sertifikatı	x	x	x			
21	malın texniki xüsusiyyətlərini əks etdirən sənəd (texpasport, qarantıya qəbzləri, uyğunluq sertifikatı, malın artikulu və s.)	x	x	x	x	x	x
22	qiymətləndirilən, eyni və ya eynicinsli malların Azərbaycan Respublikasının daxili bazarında satıldığı alqı-satqı müqavilələri				x		
23	Azərbaycan Respublikasının daxili bazarında malların satışı üçün verilmiş elektron vergi qaimələri və ya lazımı qaydada tərtib edilmiş hesab-fakturalar				x		
24	kassa mədaxil qəbzləri (nağd ödənilməyi halda)				x		
25	bəyan edilmiş mal vahidinin gömrük dəyərini (qiymətini) və ondan çıxılacaq xərcləri təsdiq etmək üçün tələb olunan digər sənədlər				x		
26	Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə konkret malların tədarükü üçün qiymət təklifləri						x
27	komissiyaların, endirimlərin, mənfəətin, nəqliyyat tariflərinin ümumi qəbul edilmiş səviyyələri haqqında statistik məlumatlar						x
28	əmtəə-dəyər ekspertizasının nəticələri						x
29	beynəlxalq standartlara uyğun istinad olan məlumatlar mənbəyi						x
30	bəyan edilmiş gömrük dəyərini təsdiqləmək üçün digər sənədlər	x	x	x	x	x	x

**Əmtəə və sövdələşmə xüsusiyyətləri üzrə gömrük dəyərinin müəyyən edilməsinin
üsullarına dair təsnifat cədvəli**

№	Əmtəə və sövdələşmə xüsusiyyətlərinin təsnifatı	I üsul	II üsul	III üsul	IV üsul	V üsul	VI üsul
1	birja kotirovkalı mallar	x	x	x	x	x	x
2	işlənmiş (istifadə olunmuş, köhnəlmiş) mallar						x
3	dəyərində iri marketinq və brend marjası olan mallar	x	x	x	x	x	x
4	satış qiyməti əvvəldən belli olan mallar (dəyəri dövlət tərəfindən tənzimlənən və tender malları)		x	x	x	x	x
5	istehsalçısı və uyğunluğu müəyyən edilə bilinməyən mallar (kütləvi və fərdi istehlak malları, qarışıq/karqo/poçt mallar, əl yükləri)						x
6	yararlılıq / istismar müddəti qısa olan mallar (pərakəndə satış üçün qablaşdırılmış yeyinti məhsulları, birdəfəlik istifadə malları)	x	x	x	x	x	x
7	yararlılıq / istismar müddəti uzun olan mallar (topdansatış ərzaq malları, əvəzedicilər)	x	x	x	x	x	x
8	sonrakı emalı nəzərdə tutulan yarımfabrikatlar				x	x	x
9	sənaye avadanlıqları, qurğular və texnika, onların hissələri (o cümlədən komplektləşdiricilər), tikinti və quraşdırma malları	x	x	x	x	x	x
10	reklam materialları, nümunələr						x
11	unikal, əqli dəyəri olan və kolleksiya malları						x
12	son istifadəçi tərəfindən idxal olunan mallar (hüquqi şəxslərin əsas vəsaitləri, dövlət satınalmaları, sənaye parkları, iqtisadi zonalar, şəxsi istehlak)		x	x	x	x	x
13	konsiqnasiya yolu ilə ixrac olunan mallar (o cümlədən mövsümi meyvə-tərəvəz)				x	x	x
14	kommersiya məqsədini və biznes fəaliyyətini təmin edən mallar	x	x	x	x	x	x
15	mallar müvəqqəti olaraq idxal edilir						x
16	barter əməliyyatları						x
17	icarə və ya lizinq müqaviləsi əsasında malların idxalı						x
18	mallar təmirdən və ya modifikasiyadan sonra təkrar idxal edildikdə						x
19	mallar idxalçı ölkədə satılmayacaq (gömrük anbarı və sonradan təkrar ixrac)						x
20	daxildə emal və təkrar ixrac olunan mallar					x	

Kod	Gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi üsulunun təsviri
1	"Sövdələşmə qiyməti" üsulu
1,1	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi ilə bağlı bütün xərclərə dair təfəssilatlı və təsdiqedicə sənədlər təqdim edilmişdir
1,2	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi ilə bağlı əmtəələrin dəyəri sövdələşmə qiyməti əsasında, daşınma xərcləri isə tarif cədvəlinə uyğun olaraq müəyyən edilir
1,3	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsində sövdələşmə qiymətinə təsir edən endirimlər mövcuddur
1,4	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsində sövdələşmə qiymətinə təsir edən müxtəlif faktorlar mövcuddur
2	"Eyni malların sövdələşmə qiyməti ilə" üsulu
2,1	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində eyni kommersiya şərtlərini və eyni miqdar faktorlarını əhatə edir
2,2	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində eyni kommersiya şərtlərini, lakin fərqli miqdar faktorlarını əhatə edir
2,3	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində fərqli kommersiya şərtlərini, lakin eyni miqdar faktorlarını əhatə edir
2,4	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində fərqli kommersiya şərtlərini və fərqli miqdar faktorlarını əhatə edir
3	"Eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti ilə" üsulu
3,1	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində eyni kommersiya şərtlərini və eyni miqdar faktorlarını əhatə edir
3,2	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində eyni kommersiya şərtlərini, lakin fərqli miqdar faktorlarını əhatə edir
3,3	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində fərqli kommersiya şərtlərini, lakin eyni miqdar faktorlarını əhatə edir
3,4	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istinad gömrük bəyannaməsində fərqli kommersiya şərtlərini və fərqli miqdar faktorlarını əhatə edir
4	"Çıxılmış dəyər" üsulu
4,1	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi eyni mal prinsipi əsasında aparılır
4,2	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi eynicinsli mal prinsipi əsasında aparılır
5	"Toplanmış dəyər" üsulu
5,1	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi istehsalçının təqdim etdiyi sənədlər əsasında aparılır
5,2	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi gömrük orqanının sorğusuna əsasən təqdim edilən sənədlərə uyğun aparılır
5,3	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi gömrük orqanının beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş yanaşmalarla əsasında aparılır
6	"Ehtiyat" üsulu
6,1	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi 1-ci üsulun şərtlərinin yumşadılması ilə aparılır
6,2	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi 2-ci üsulun şərtlərinin yumşadılması ilə aparılır
6,3	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi 3-cü üsulun şərtlərinin yumşadılması ilə aparılır
6,4	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi 4-cü üsulun şərtlərinin yumşadılması ilə aparılır
6,5	Malların gömrük dəyərinin müəyyən edilməsi 5-ci üsulun şərtlərinin yumşadılması ilə aparılır
6,6	Malların gömrük dəyəri birja və ticarət meydançalarının təsnifatı əsasında müəyyən edilir
6,7	Malların gömrük dəyəri gömrük orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş etibarlı istinad əsasında müəyyən edilir
6,8	Malların gömrük dəyəri gömrük orqanının təsnifat metodu əsasında müəyyən edilir
6,9	Malların gömrük dəyəri ekspertin rəyi (o cümlədən məhkəmə ekspertiza orqanlarının) əsasında alınmış nəticələrdən istifadə etməklə müəyyən edilir

Uyğunsuzluq Bildirişinin forması

Uyğunsuzluq Bildirişi



GB №-si: _____
(Gömrük bəyannaməsinin sorğu nömrəsi)

Tarix: ____ ____ ____

XİF iştirakçısı: _____
(VÖEN - Adı)

Bəyannaməçi: _____
(VÖEN - Adı)

Aparılmış gömrük nəzarəti nəticəsində gömrük rəsmiləşdirilməsinin başa çatdırılması və gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinin **9-cu maddəsinin** tələblərinə uyğun olaraq aşağıdakılar müəyyən edilmişdir:

1. Çatışmazlıqlar:

№	GB qrafası	GB-da çatışmazlıqların təsviri	Qeydlər
1			
2			
3			

2. Uyğunsuzluqlar:

№	GB qrafası	GB-da çatışmazlıqların təsviri	Qeydlər
1			
2			

3. Gömrük nəzarətinin növü və metodu olaraq müəyyən edilmişdir

№	Gömrük nəzarəti statusunun kodu	Gömrük nəzarətinin metodu
1		
2		
3		

Qeyd:

- Gömrük bəyannaməsi Gömrük Məcəlləsinin 151.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş şərtlərə cavab vermədikdə və bəyannaməçi tərəfindən ona düzəliş edilməklə həmin çatışmazlıqların aradan qaldırılması mümkün olmadıqda, həmin bəyannamə gömrük orqanları tərəfindən təsdiq edilmir. Belə hallarda gömrük bəyannaməsinin onun təsdiq edilməməsinin səbəbləri göstərilməklə, müvafiq qeyd aparılır.
- Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinin 153.5-çi maddəsinin müddəalarına əsasən Məcəllənin 153.4-cü maddəsi gömrük orqanının vəzifəli şəxslərinin bəyannaməçiyə, mallar barədə səlahiyyəti olan digər şəxslərə gömrük bəyannaməsinin tərtib edilməsində və ona müvafiq düzəlişlər edilməsində yardım göstərilməsi barədə bu Məcəllənin 22.6-çı maddəsində nəzərdə tutulmuş vəzifəsini istisna etmir.

(Gömrük orqanının adı)

Tarix: ____ ____ ____

